

CENTRALNA BANKA
BOSNE I HERCEGOVINE

ЦЕНТРАЛНА БАНКА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

INFO ИНФО

СВВІН / ЦББІХ

Info Centralna Banka Bosne i Hercegovine Инфо Централна Банка Босне и Херцеговине
мај-јуни | svibanj-lipanj | мај-јуни

2019.

Centralna banka Bosne i Hercegovine

Info CBBiH priprema:
Služba za odnose sa javnošću,
Služba za publikacije i biblioteku
Služba za protokol i prevođenje

Maršala Tita 25, 71000 Sarajevo
Web stranica: www.cbbh.ba;
E-mail: pr@cbbh.ba;
Telefon: (033) 278 123

Centralna banka Bosne i Hercegovine

Info CBBiH priprema:
Služba za odnose sa javnošću
Služba za publikacije i biblioteku
Služba za protokol i prevođenje

Maršala Tita 25, 71000 Sarajevo
Web stranica: www.cbbh.ba;
E-mail: pr@cbbh.ba;
Telefon: (033) 278 123

Централна банка Босне и Херцеговине

Инфо ЦББиХ припрема:
Служба за односе са јавношћу
Служба за публикације и библиотеку
Служба за протокол и превођење

Маршала Тита 25, 71000 Сарајево
Веб страница: www.cbbh.ba;
Е-маил: pr@cbbh.ba;
Телефон: (033) 278 123

RIZICI U POSLOVANJU

Upravljanje finansijskim rizicima u CBBiH

Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) izložena je različitim vrstama rizika iz kojih mogu prosteći negativni efekti na poslovanje banke. Zadatak CBBiH nije da izbjegne rizike, već da rizicima profesionalno upravlja. Proces upravljanja rizicima obuhvata identifikovanje, mjerenje i procjenu rizika s ciljem minimiziranja njihovih negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital banke. U CBBiH izdvaja se Odjeljenje za upravljanje rizicima kao poseban organizacioni oblik koji posluje unutar Sektora za monetarne operacije, upravljanje deviznim rezervama i gotovinom i u čijem je djelokrugu rada proces upravljanja rizicima. Najveći dio aktivnosti ovog organizacionog oblika su u vezi s procesom upravljanja deviznim rezervama. U procesu upravljanja deviznim rezervama CBBiH je izložena različitim finansijskim rizicima: kreditni rizik, rizik likvidnosti, tržišni rizik i ostali rizici (rizik poravnjanja, rizik vezan za skrbnika, operativni rizik i pravni rizik). Kreditni rizik predstavlja rizik neizvršenja obaveza ili ugovorenih obaveza od strane druge ugovorne strane. CBBiH je izložena kreditnom riziku kroz ulaganja u depozite kod stranih poslovnih banaka, Banke za međunarodna poravnjanja (BIS) i nacionalnih centralnih banaka i ulaganja u dužničke vrijednosne papire s fiksnim prihodom. Monetarna pasiva CBBiH u svakom momentu mora biti pokrivena deviznom aktivom, te se primjenjuje veoma oprezan pristup prilikom preuzimanje kreditnog rizika. Ograničavanje kreditnog rizika moguće je kroz odabir ugovornih strana ili finansijskih instrumenata visokog kreditnog rejtinga, odnosno određivanjem limita za iznose koji mogu biti investirani kod pojedinačne ugovorne strane ili u određene vrste finansijskih instrumenata. Upravljanje kreditnim rizikom u CBBiH ostvaruje se ograničavanjem obima finansijskih instrumenata ili ograničavanjem ugovornih strana i emitenata na one s prihvatljivim kreditnim rejtingom; definisanjem ograničenja u pogledu koncentracije investiranja kod svake pojedinačne ugovorne strane, ograničavanjem maksimalnog iznosa investiranja u pojedinačnu vrstu finansijskog instrumenta, veličinu emisije pojedinačnog vrijednosnog papira i ročnosti investiranja. Rizik likvidnosti odnosi se na moguće poteškoće u brznoj likvidaciji dijela aktive usljed nepovoljnih tržišnih uslova ili nepoželjnog kretanja cijena na finansijskom tržištu. Upravljanje rizikom likvidnosti podrazumijeva obezbjeđivanje gotovinskih iznosa po osnovu deviznih rezervi u kratkom vremenskom periodu i uz prihvatljive troškove. U zemljama koje primjenjuju aranžman valutnog odbora, devizne rezerve su posebno izložene riziku likvidnosti zbog potrebe

za potpunom konvertibilnošću domaće valute u stranu i obrnuto. Kod velikog broja centralnih banaka, u strukturi deviznih rezervi, postoji likvidni portfolio koji čine najlikvidniji finansijski instrumenti. CBBiH, usljed potrebe garantovanja konvertibilnosti KM, dnevnu likvidnost obezbjeđuje ročnom usklađenosti deviznih rezervi uz konstantno nadgledanje stvarnih i projiciranih budućih novčanih tokova. Strogo su definisani iznos investiran u finansijske instrumente koji obezbjeđuju dnevnu likvidnost, iznos koji se može investirati u pojedinačni vrijednosni papir s fiksnim prihodom, maksimalni preostali rok do dospijea. Kontinuirano se prati i

analizira obim potreba za likvidnošću radi adekvatnog upravljanja i provjere da li je nivo potreba za likvidnošću dobro procijenjen u periodu posmatranja. Tržišni rizik predstavlja rizik da će promjena cijena na tržištu, kao što su kamatne stope, cijene finansijske imovine i kurs stranih valuta uticati na prihode banke ili na vrijednost ulaganja u finansijske instrumente. Cilj upravljanja tržišnim rizikom jeste kontrola i upravljanje rizicima u okviru prihvatljivih parametara, kako bi se optimizirao povrat. CBBiH je izložena deviznom i kamatnom riziku kao najvažnijim komponentama tržišnog rizika. Kamatni rizik predstavlja rizik promjene neto tržišne vrijednosti portfolija vrijednosnih papira s fiksnim prihodom usljed nepovoljnih kretanja kamatne stope. CBBiH je izložena kamatnom riziku investiranjem deviznih rezervi u depozite i dužničke instrumente koji, u zavisnosti od perioda investiranja, nose različite kamatne stope. Ovim rizikom se upravlja određivanjem prihvatljive dužine trajanja oročenja depozita i roka dospijea dužničkih vrijednosnih papira u koje se investira. S dužim rokom dospijea finansijskih instrumenata u koje su investirane devizne rezerve, veći je i pripadajući rizik promjene njihove tržišne vrijednosti. Devizni rizik predstavlja rizik promjene vrijednosti devizne aktive i pasive usljed promjena deviznog kursa. CBBiH je izložena deviznom riziku kroz transakcije u stranim valutama. Promjena deviznog kursa domaće valute prema valutama u portfoliju deviznih rezervi utiče na smanjenje vrijednosti deviznih rezervi izraženih u domaćoj valuti u odnosu na devizne obaveze u domaćoj valuti. Upravljanje deviznim rizikom obavlja se usklađivanjem valutne strukture aktive i pasive. S obzirom da je devizna aktiva CBBiH pretežno u euru, a maksimalan iznos koji se može držati u drugim konvertibilnim valutama podložnim promjenama deviznog kursa ne smije prelaziti 50% ukupnog iznosa nesmanjenog kapitala i rezervi CBBiH, izloženost deviznom riziku je strogo ograničena.

U ORGANIZACIJI UPRMBIH

Specijalistički seminar o planovima oporavka

Udruženje profesionalnih rizik menadžera u Bosni i Hercegovini (UPRMBiH) je 7. 6. 2019. godine u Sarajevu, u saradnji s Ernst & Young Beograd, Srbija, održalo jednodnevni specijalistički seminar o temi „Planovi oporavka“ u skladu s najnovijim zahtjevima i propisima Evropske unije, uz učešće 55 predstavnika bankarskog i finansijskog sektora u BiH. U uvodnom izlaganju prisutnim se u ime Udruženja obratio Denis Hasanić, član Upravnog odbora UPRMBiH, dok su predavači bili predstavnici Ernst & Young Beograd, eksperti s višegodišnjim iskustvom u bankarskom i finansijskom sektoru. U skladu s najnovijim zahtjevima i propisima EU, lokalni regulator Agencija za bankarstvo Federacije BiH je tokom 2017. godine usvojila regulatorni okvir za planove oporavka u vidu Odluke o planovima oporavka banke i bankarske grupe i Smjernica za procjenu planova oporavka. U septembru 2018. godine banke su počele s izradom prvih planova oporavka, a od 2019. godine od strane Agencije za bankarstvo Federacije BiH počela je procjena planova oporavka.

Uspostavljanje planova oporavka

Plan oporavka treba da obezbijedi održavanje ili ponovno uspostavljanje finansijske stabilnosti i održivosti u problematičnim situacijama, pri čemu nedostatak kapitala, odnosno problemi s likvidnošću, predstavljaju ključne opasnosti u pogledu kontinuiteta, tj. održivosti poslovanja. Od institucije se očekuje konzistentnost i koherentnost između interne procjene adekvatnosti kapitala (ICAAP), odnosno adekvatnosti likvidnosti (ILAAP) i planova oporavka, uključujući signale ranog upozoravanja i indikatore oporavka, eskalacione procedure i potencijalne akcije menadžmenta. Potencijalne akcije u okviru ICAAP-a i ILAAP-a je potrebno bez odlaganja reflektovati u planu oporavka i obrnuto. Plan oporavka mora biti konzistentan s opštim okvirom za upravljanje rizicima banke te sadržavati detaljan opis pokazatelja i opis postupaka donošenja odluke o sprovođenju određene mjere koja će biti odgovor.

Pokazatelji u planu oporavka i njihova uloga

Pokazatelji u planu oporavka otkrivaju moguće ranjivosti, slabosti ili ugroženosti različitih područja poslovanja. To su kvantitativni i kvalitativni finansijski podaci o finansijskom stanju banke na osnovu kojih se utvrđuje kada se odgovarajuća mjera iz plana oporavka može preduzeti. Ukoliko pokazatelji dostignu određenu graničnu vrijednost, potrebno je preduzeti odgovarajuće opcije oporavka kako bi se očuvalo ili ponovno uspostavilo održivo poslovanje i zadovoljavajući finansijski položaj. Pokazatelji treba da budu jednostavni za praćenje, jasno definisani, predmet redovnog preispitivanja, prirodom i brojem u skladu s proporcijama banke, uspostavljenim sistemom upravljanja rizicima i poslovnim modelom banke. Pokazatelji u planu oporavka su četiri obavezna: pokazatelji kapitala (stopa adekvatnosti regulatornog

kapitala; stopa redovnog osnovnog kapitala; stopa finansijske poluge); pokazatelji likvidnosti (ročna usklađenost finansijske aktive i pasive do 30 dana; ročna usklađenost finansijske aktive i pasive do 90 dana; ročna usklađenost finansijske aktive i pasive do 180 dana; koeficijent pokrića likvidnosti (LCR); koeficijent neto stabilnog finansiranja (NSFR); pokazatelji profitabilnosti (profitabilnost imovine (ROA); profitabilnost kapitala (ROE); značajni gubici po osnovu operativnog rizika); pokazatelji kvaliteta aktive (učešće nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima; stopa rasta nekvalitetnih kredita; pokrivenost nekvalitetnih kredita ispravkama vrijednosti); i dvije opcione kategorije pokazatelja: makroekonomski pokazatelji – GDP promjene, kretanja u sektorima itd; tržišni pokazatelji – promjene kursa, tržište nekretnina, promjene kreditnog rejtinga, cijena dionica, P/B rasio, CDS za banku itd.

Opcije i mjere oporavka

Mjere oporavka predstavljaju skup jedne ili više upravljačkih aktivnosti ili strategija koje banka treba da preduzme, a koje se definišu planom oporavka i koje su osmišljene s ciljem održavanja ili ponovnog uspostavljanja finansijske stabilnosti u situaciji finansijskih poremećaja. Opcije oporavka predstavljaju jednu ili više aktivnosti, sporazuma, mjera ili strategija banke ili bankarske grupe koje su obuhvaćene planom oporavka i služe ponovnoj uspostavi održivog poslovanja banke ili bankarske grupe u situacijama ozbiljnog finansijskog poremećaja, a čiji je glavni cilj osigurati održivost ključnih funkcija i osnovnih poslovnih linija. Širok izbor opcija oporavka treba da odgovori na situacije značajnog pogoršanja finansijskog stanja banke, a njihova primjena treba da omogući ponovno uspostavljanje održivog poslovanja i odgovarajućeg finansijskog stanja. Preporuka Evropske centralne banke (ECB) je da se ne treba ograničavati u broju opcija oporavka, ne ograničavati se na one koje se lako implementiraju i ne isključivati opcije oporavka koje podrazumijevaju promjene u poslovanju. Određene opcije oporavka mogu da utiču na ključne poslovne aktivnosti i poslovni model banke. Pri tome, pod ključnim poslovnim aktivnostima podrazumijevaju se poslovne aktivnosti i povezane usluge koje predstavljaju materijalni izvor prihoda, profit ili franšiznu vrijednost za banku ili grupu kojoj banka pripada. U planu oporavka planirane poslovne aktivnosti sadrže prikaz projektovanih vrijednosti bilansnih pozicija i osnovnih indikatora poslovanja i omogućavaju utvrđivanje veze s identifikovanim ključnim poslovnim aktivnostima i ključnim/kritičnim funkcijama. Najčešće identifikovane kritične funkcije od strane banaka su: tekući računi stanovništva, krediti stanovništvu – stambeni krediti i krediti obezbijeđeni kolateralom, platni promet, krediti privredi, depoziti privrede, te u manjoj mjeri auto krediti i poljoprivredni krediti.

Stres scenarij

Kako bi se procijenio uticaj i izvodljivost opcija oporavka i prikladnost korištenih pokazatelja u planu oporavka, banka testira otpornost na stres. Navodi se niz scenarija ozbiljnog finansijskog poremećaja u različitim hipotetičkim situacijama, pri čemu sistemski značajne banke i one s neto bilansnom aktivom većom od 500 miliona KM moraju koristiti najmanje tri scenarija, dok ostale banke mogu koristiti samo jedan scenario. Scenarij može biti

sistemske, specifične i kombinovane. Banka treba detaljno obrazložiti ukoliko neki od scenarija nije primjenjiv. Testiranje otpornosti na stres provodi se najmanje jednom godišnje, pri čemu se scenario mora zasnivati na događajima koji su najrelevantniji za banku ili bankarsku grupu, tj. koji su izuzetni, ali su mogući. Obrnuto testiranje otpornosti na stres predstavlja polaznu osnovu za razvoj „near-default“ situacija, odnosno situacija prema kojima bi poslovni model banke ili bankarske grupe postao neodrživ ukoliko se mjere oporavka ne bi uspješno sprovele. Neki od događaja koji bi predstavljali sistemski scenario su: prestanak rada druge ugovorne strane koji bi uticao na finansijsku stabilnost zemlje, smanjenje raspoložive likvidnosti, povećan rizik države i odliv kapitala iz zemlje u kojoj se nalazi značajan dio izloženosti banke, nepovoljna kretanja cijena nekretnina. Događaji za specifični scenario mogu biti: prestanak rada druge ugovorne strane značajne za banku, značajan odliv likvidnih sredstava banke, značajni gubici po osnovu plasmana banke i/ili operativnog rizika, narušena reputacija banke ili bankarske grupe.

Plan komunikacije

Plan izvještavanja unutar banke o sprovođenju plana oporavka obuhvata izvještavanje: članova uprave banke, upravnog odbora banke, rukovodioca organizacionih dijelova banke, predstavnika zaposlenih i ostalo interno izvještavanje. Plan izvještavanja trećih lica o sprovođenju plana oporavka obuhvata izvještavanje: dioničara i drugih ulagača, deponenata, nadležnih institucija, drugih ugovornih strana i javnosti. Glavni ciljevi plana komunikacije su pružanje pravovremenih i tačnih informacija svim relevantnim učesnicima u procesu kako bi se minimizirao potencijalni rizik reputacije i izbjegle negativne posljedice kako iz internog tako i iz eksternog okruženja. Osim toga, plan komunikacije treba da omogućiti usaglašavanje sa zakonskim propisima koji regulišu datu oblast.

Nedostaci i materijalni nedostaci

Utvrđivanje nedostataka i materijalnosti je u krajnjoj instanci „expert judgement“ regulatornog tijela. Regulator nastoji utvrditi da li ima ili nema nedostataka, a potom pristupa ocjeni materijalnosti, pri čemu materijalni nedostatak predstavlja nedostatak koji dovodi do ozbiljnih sumnji u djelotvornost plana oporavka. Ukoliko nema nedostataka, ocjena će biti „potpuno zadovoljavajuće“ ili „zadovoljavajuće – uz manje unapređenje“. Ukoliko postoje nedostaci, ocjena je „nezadovoljavajuće – uz značajna unapređenja“ ili „potpuno nezadovoljavajuće – uz značajna unapređenja“.

REGULATIVE

Bankarski sistem i Bazel III

Jak i otporan bankarski sistem osnova je za održivi ekonomski razvoj. Nakon finansijskih kriza u prvoj deceniji ovog vijeka uvidjelo se da bankarski sistemi nisu bili sposobni da na adekvatan način apsorbiraju šokove koji su izazivali efekat prelijevanja iz finansijskog u realni sektor. Jedan od glavnih razloga ekonomske i finansijske krize koja je počela 2007. godine jeste da su bankarski sistemi mnogih zemalja izgradili pretjeranu vanbilansnu izloženost. Sve to bilo je praćeno postepenim smanjivanjem nivoa i kvaliteta kapitalne baze. Istovremeno, banke nisu imale dovoljne likvidnosne rezerve da apsorbiraju gubitke. Problemi u bankarskom sistemu ubrzo su se prenijeli i na ostatak finansijskog sistema, što je imalo za posljedicu masovno smanjenje likvidnosti i raspoloživosti izvora finansiranja. Tako su krize podstakle detaljnu reviziju bankarske regulative, na nacionalnom, evropskom i globalnom nivou. Na globalnom nivou izvršena je revizija postojećeg Bazela II, u smislu uvođenja Bazela III. Bazel III je međunarodni set mjera razvijen od Bazelskog komiteta za superviziju banaka kao odgovor na finansijsku krizu 2007.-2009. Pooštren je okvir u kojem banke djeluju, regulativa je postala izuzetno zahtjevna i kontinuirano se unapređuje. Osnovni ciljevi nove reforme bili su da se povećaju sposobnosti bankarskog sistema da apsorbiraju šokove, održavanje kontinuiranog pozajmljivanja realnoj ekonomiji, poboljšavanje nadzora nad bankama, unapređenje procesa upravljanja rizicima kao i unapređenje sistema upravljanja bankama. Bazel III smanjiće sposobnost banaka da preuzimaju previše rizika na sebe, odnosno ograničiće se sistemski rizik. Za primjenu Bazela III bio je potreban period tranzicije od 2011. do kraja 2018. godine, a puna primjena počela je od 1. 1. 2019. godine. Bazel III propisi sadrže nekoliko važnih promjena vezanih za strukturu kapitala banaka. Suština ovih kapitalnih zahtjeva nije samo da banke moraju imati više kapitala, već njihov kapital mora biti i kvalitetniji. Ovi zahtjevi mogli bi u skoroj budućnosti dovesti do pada profitabilnosti bankarskog sistema. U cilju usklađivanja sa EU regulativom u BiH je započet proces reformi na unapređenju regulatornog okvira. Nova regulativa obuhvata period od preko deset godina od kada je ista na snazi u EU. U aprilu, 2017. objavljen je novi Zakon o bankama u FBiH, a krajem 2017. objavljene su odluke i instrukcije Agencije za bankarstvo FBiH iz domena upravljanja rizicima. I tokom 2018. u BiH je nastavljen bio reformski proces te je izvršena dopuna važećih regulatornih zahtjeva u pogledu internog procesa procjene adekvatnosti likvidnosti banke. Proces tranzicije, kako za komercijalne banke tako i za regulatora izuzetno je zahtjevan. Banke će trebati značajno ulagati u razvoj novih alata, procesa, specijalističku obuku zaposlenih, kako bi adekvatno odgovorile na sve zahtjeve regulatora.

PROJEKTI

CBBiH: usklađivanje platnih sistema sa standardima EU

Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) je od 3. 6. 2019. godine počela s produkcionim radom novog žirokliring platnog sistema. Novi žirokliring sistem je usklađen s pravilima SEPA (Single Euro Payment Area), koji se koristi u EU, i sa standardom ISO 20022. Ovo predstavlja značajan korak u modernizaciji platnih sistema CBBiH, te je ovim zamijenjen stari žirokliring sistem koji je bez prekida funkcionisao osamnaest godina i pet mjeseci. Poruke i formati koji se koriste u ovom platnom sistemu su u potpunosti usklađeni s porukama i formatima koji se koriste u SEPA području, te je time napravljen iskorak i ostvaren preduslov da se platni sistemi CBBiH integrišu u platne sisteme u EU. Kroz ovaj unaprijeđeni platni sistem se vrši procesiranje kreditnih transfera, tj. međubankarskih transakcija vrijednosti do 10.000,00 KM. Projekat dogradnje žirokliringa je podrazumijevao više faza, gdje su komercijalne banke pokazale visok nivo odgovornosti i kompetencija, a što je na kraju rezultiralo time da početkom produkcionog rada svi učesnici budu spremni i sistem bude u potpunosti funkcionalan. CBBiH će i u budućnosti nastaviti s praćenjem trendova te modernizacijom platnih sistema u BiH, a u cilju njihovog prilagođavanja evropskim standardima i integrisanja u evropske tokove.

SKUPOVI I SASTANCI

Ekonomski i finansijski dijalog između EU i zemalja Zapadnog Balkana i Turske

U Briselu, Kraljevina Belgija, 17. 5. 2019. godine održan je redovni godišnji Ekonomski i finansijski dijalog između Evropske unije (EU) i zemalja Zapadnog Balkana i Turske. Sastanak je bio posvećen dijalogu o ekonomskim politikama i napretku procesa implementacije Programa ekonomskih reformi (ERP). Ovim procesom je zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima sa Zapadnog Balkana i Turske omogućeno da s EU institucijama imaju dijalog i zajedničke zaključke o ekonomskim, fiskalnim i strukturalnim mjerama na vrlo sličan način kako se provodi i za članice EU. U svom obraćanju, guverner Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH) dr. Senad Softić je istakao važnost ovog procesa i činjenicu da se bilježi napredak u provođenju ERP, uprkos činjenici da sam proces podrazumijeva istovremeno provođenje više reformi čiji rezultati moraju biti u skladu s EU regulativom. U izlaganju, guverner Softić je naglasio da je CBBiH preduzela nekoliko koraka kako bi provela preporuke iz prethodnih zajedničkih zaključaka. Ti koraci uključuju novu statistiku i razvoj analitičkih alata, te unaprijeđeni analitički okvir za predviđanje i uticaj mjera politike. "Rezultati su uglavnom u skladu s prethodnim procjenama, prema kojima očekujemo stabilan, ali umjeren rast s ubrzanjem od preko 3% u sljedeće tri godine. Ove stope rasta su ohrabrujuće, ali i naš ekonomski učinak značajno zavisi od vanjskih kretanja. Privatna potrošnja ostaje glavni pokretač rasta, ali imamo i postepeno povećanje stope ulaganja", kazao je guverner, te dodao: „Stabilna monetarna politika i finansijski sistem trebaju biti podrška ostvarivanju boljeg ekonomskog učinka, i CBBiH je maksimalno posvećena postizanju tog cilja. Postojeći model monetarne politike je uspješan i naš finansijski sektor kontinuirano jača.“ Monetarna i fiskalna politika ipak, pojasnio je guverner, same po sebi nisu dovoljne, nego je za povećanje standarda građana neophodno nastaviti s

provođenjem strukturalnih reformi. Na sastanku je jedna od tema bila i privlačenje direktnih stranih ulaganja, pri čemu je guverner Softić naglasio kako je potencijal BiH prepoznat i tokom Godišnjega sastanaka i Biznis foruma Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD), održanog u Sarajevu, koji je bio veoma uspješan, pored ostalog, i u smislu promocije i privlačenja budućih ulaganja u BiH. Takođe, dosadašnja praksa pokazuje da većina stranih ulagača ostaje u BiH i reinvestira dobit ostvarenu prethodnim ulaganjima, što je znak unapređenja poslovnog okruženja. Na kraju svoga izlaganja, guverner se zahvalio institucijama EU, Evropske centralne banke (ECB) i Evropskog sistema centralnih banaka (ESCB) na nesebičnoj stručnoj i finansijskoj pomoći, bez kojih bi bilo jako teško provesti proces neophodnih reformi. U dijalogu su učestvovali predstavnici zemalja EU, Zapadnog Balkana i Turske te predstavnici Evropske komisije (EK) i ECB.

Samit guvernera, ministara finansija i direktora poreznih uprava zemalja regiona

Guverner Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH) dr. Senad Softić, prisustvovao je 14. 6. 2019. godine Samitu guvernera, ministara finansija i direktora poreznih uprava zemalja regiona koji je održan u Bečićima, Crna Gora. Ovogodišnja tema skupa bila je „Finansijska i monetarna stabilnost regiona u uslovima usporenog privrednog rasta u eurozoni“. Tokom svog izlaganja, u sesiji pod nazivom „Monetarna politika i stabilnost bankarskih sistema u uslovima niske inflacije i kamatnih stopa“, guverner je stavio poseban akcenat na potrebu koordinacije između monetarne i fiskalne politike te na značaj stalnih strukturalnih reformi, s fokusom na reformu tržišta rada i obrazovnog sistema. Govoreći o uticaju monetarne politike Federalnih rezervi (FED) i Evropske centralne banke (ECB) na zemlje regiona, guverner Softić je istakao da je u regionu posebno velik uticaj ECB. CBBiH je nedavno donijela odluku o izmjeni negativne kamatne stope na višak likvidnosti banaka, kako bi ih uskladila s onima kod ECB-a. Analizirajući trenutne politike ECB-a i FED-a, svi panelisti su se složili da je jako teško predvidjeti kada bi moglo doći do okončanja

ere niskih kamatnih stopa. U skladu s tim, naglasio je guverner, centralne banke moraju djelovati proaktivno u sagledavanju potencijalnih rizika zajedno s ostalim učesnicima u mreži finansijske stabilnosti. Jedna od tema diskusije bila je i uloga međunarodnih finansijskih institucija, posebno Međunarodnog monetarnog fonda (MMF). Guverner Softić je rekao da je ova institucija saveznik centralnim bankama u očuvanju stabilnosti finansijskog sistema, a u sklopu saradnje centralne banke dobijaju značajnu tehničku pomoć i istakao je da je, bez obzira na program i saradnju s MMF-om, na domaćim institucijama sva odgovornost za implementaciju mjera iz programa. Govoreći o izazovima koje čekaju centralne banke na srednji i duži rok, guverner je istakao da su ključni izazovi koji stoje pred centralnim bankama očuvanje samostalnosti i povjerenja javnosti, što podrazumijeva povjerenje u stabilnu valutu i stabilan finansijski sistem. Pored njih treba spomenuti i pritisak na kapital centralne banke, koji je posljedica loših uslova za finansiranje na međunarodnim tržištima, što traje već nekoliko godina. Osim toga, monetarne vlasti se suočavaju s potencijalno velikim promjenama koje donosi digitalizacija finansija. Ipak, neophodno je zadržati fokus na osnovnim funkcijama centralnih banaka, zaključio je dr. Softić.

Guverner CBBiH na skupu „Program za olakšavanje trgovine“ u sklopu Godišnjeg sastanka EBRD

Guverner Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH) dr. Senad Softić, je 7. 5. 2019. godine održao uvodni govor na skupu „Program za olakšavanje trgovine“ (Trade Facilitation program – TFP) koji je održan u sklopu Godišnjeg sastanka Odbora guvernera Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD), a čiji je domaćin ove godine bila Bosna i Hercegovina. Govoreći o samom TF programu, guverner CBBiH je istakao da je tokom svog 20-godišnjeg postojanja isti ostvario velika dostignuća, te da je njegov koncept naišao na pozitivan prijem kod predstavnika finansijske industrije i krajnjih korisnika. Ostvareni su izuzetni rezultati na poljima edukacije, dijaloga o politikama, mogućnostima umrežavanja te na polju trgovačkih transakcija koje je program podržao – konkretno, njih preko 23.000 u vrijednosti od 19 milijardi EUR. Program pruža podršku trgovini u 28 zemalja u

kojima posluje EBRD, a u BiH podržao je skoro 800 transakcija ukupne vrijednosti preko 71 milion EUR. Trenutno EBRD u BiH ima tri banke-partnerke za ovaj program. Guverner je istakao da postoji veliki prostor za napredak u trgovini između BiH i regiona koji su u fokusu ovog programa te da je posebno važno usmjeriti se na veću trgovinsku integraciju regiona Centralne i Istočne Evrope, a posebno u svjetlu globalnih trgovačkih razmirica. Iznoseći podatke o finansijskom tržištu u BiH, guverner Softić je istakao da se finansijski sistem u BiH, kojim dominira bankarski sektor, u protekloj deceniji kontinuirano razvijao, uz pozitivne pokazatelje vezane za stabilnost i profitabilnost. Iako je većina pokazatelja i trendova vezanih za finansijski sektor pozitivna, CBBiH i ostale relevantne institucije u BiH moraju konstantno pratiti dešavanja i trendove, kako bi imale spremne odgovore na eventualne izazove koje sa sobom donose finansijske inovacije, poput fintecha, narastajućih cyber rizika, korištenja umjetne inteligencije u finansijskom posredovanju te pojave kripto valuta. „Najveći izazov pred nama biće postizanje balansa između opreza prema rizicima koje sa sobom nose finansijske inovacije, s jedne strane, te, s druge strane, pružanja adekvatnog prostora da se potencijali tih inovacija neometano razvijaju u svrhu ostvarenja opšte dobrobiti društva“, naglasio je guverner Softić, istakavši da se ne smiju zapostaviti kontinuirane aktivnosti na usklađivanju propisa i praksi s onima koji se primjenjuju u Evropskoj uniji (EU), što je jedna od obaveza na putu BiH ka punopravnom članstvu u EU. Ovogodišnji skup, koji predstavlja da sada najveći skup o temi finansiranja trgovine održan u BiH, u fokusu je imao raspravu o najnovijim globalnim trendovima i razvoju finansiranja trgovine, a okupio je preko 200 predstavnika finansijskih institucija i organizacija, njih 150 iz 51 države.

Sastanak holandsko-belgijske Konstituce MMF/SB

Guverner Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH) dr. Senad Softić prisustvovao je sastanku holandsko-belgijske Konstituce Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) i Svjetske banke (SB) koji je od 21. do 23. 6. 2019. godine održan u Skoplju, Sjeverna Makedonija. Sastanak se sastojao iz panela i diskusija o relevantnim ekonomskim pitanjima.

FINANSIJSKA EDUKACIJA

Regulisanim kanalima do brzih i sigurnijih transfera novca: novčane doznake iz inostranstva

Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) je u posljednjih nekoliko godina pokrenula, samostalno i u saradnji s partnerskim organizacijama, niz aktivnosti na podizanju finansijske pismenosti i inkluzije stanovništva u BiH. Razlog zbog čega CBBiH insistira na stavljanju ove tematike u fokus, jeste činjenica da CBBiH predsjedava Stalnim komitetom za finansijsku stabilnost i koordinira djelatnosti entitetskih agencija za bankarstvo, te tako ima značajnu ulogu u održavanju finansijske stabilnosti u državi. Sva navedena tijela, uz dodatak Agencije za osiguranje depozita BiH, predstavljaju mrežu finansijske stabilnosti u zemlji, i u okviru svoga mandata, dužni su da čine sve kako bi tu stabilnost i održali. Jedan od, sve bitnijih, segmenata tih aktivnosti jesu i finansijska edukacija i inkluzija, koji su preduslov da bi stanovništvo donosilo racionalne finansijske odluke. Ovakve aktivnosti za posljedicu imaju osiguravanje dodatne stabilnosti cijelom sistemu. Sastavni dio tog procesa jesu i aktivnosti na unapređenju saradnje s medijima, koje CBBiH smatra najbitnijim posrednikom u procesu informisanja i podizanja svijesti javnosti. Finansijska edukacija se dotiče mnogih segmenata upravljanja novcem i korištenja finansijskih usluga, a ovaj put fokus će biti na novčanim doznakama iz inostranstva, što je aktuelna tema za bh. građane i ekonomsku sliku BiH. Kad je riječ o novčanim transferima, krajem aprila, u Gradačcu je održana prezentacija rezultata istraživanja koje je provela Svjetska banka, uz podršku švajcarske Vlade, o temi finansijskih navika pošiljalaca i primalaca doznaka. Iako je istraživanje urađeno na ograničenom uzorku, isto je pokazalo da novčane doznake predstavljaju redovan i veoma značajan izvor prihoda za korisnike. Ipak, mnogi građani u BiH nisu dovoljno finansijski uključeni, pa tako i doznake iz inostranstva od rodbine i prijatelja primaju isključivo u gotovom novcu, iako sve banke u BiH nude usluge međunarodnog platnog prometa putem otvorenog računa. Takođe, posjedovanje mobilnog ili internet bankarstva u današnjici je sve više neophodno, uz pretpostavku da lice ima otvoren račun u banci i bez ovoga je sve teže zamisliti život modernog čovjeka. Istraživanje je pokazalo da su cijena, brzina, sigurnost i pristupačnost usluga transfera novca ključni faktori koji utiču na odluku o načinu na

koji će novac biti poslan, regulisanim ili neregulisanim kanalima. Iako je 70 % ispitanika u istraživanju navelo da regulisani kanali imaju više prednosti od neregulisanih, ipak je 50 % reklo da ne koristi regulisane kanale redovno. Kako bi se ovaj omjer izmijenio u korist regulisanih kanala, tu veliku ulogu mogu imati i komercijalne banke koje bi svojim proširenjem ponude mogle doprinijeti usmjeravanju na slanje novca regulisanim kanalima. Otvaranjem računa u banci, klijent dobije mogućnost međunarodnih transfera novca, a što je omogućeno IBAN-om, koji se koristi za jedinstvenu indentifikaciju otvorenog računa. Uvođenjem IBAN-a, odnosno međunarodnog standarda za numeraciju računa, bankama u BiH omogućeno je uključivanje u sistem automatske obrade deviznih platnih naloga unutar Evropske unije. Prednosti su očigledne. Ipak, nevoljko napuštanje navika, strah od novih tehnologija, finansijska nepismenost i nedovoljna transparentnost informacija o načinima pružanja usluga su česti razlozi koje pošiljaoci i primaoci navode kad se opredjeljuju za korištenje gotovog novca. Takođe, veliki broj građana koji su učestvovali u istraživanju nisu razumjeli ni druge osnovne finansijske pojmove, mogućnosti i prednosti korištenja računa, način funkcioniranja platnih sistema, što otvara prostor pružateljima finansijskih usluga da bolje, transparentnije i dostupnije promoviraju usluge transfera putem računa. Iz ovog kratkog osvrtu o samo jednom izdvojenom segmentu proizilazi koliko je važno znati i razumjeti osnovne pojmove o finansijskim uslugama koje su dostupne na tržištu, te koliko je finansijska pismenost nužna pretpostavka za sigurno, ekonomično i pametno raspolaganje vlastitim novcem.

Pored planiranih aktivnosti na finansijskoj edukaciji korisnika doznaka, u saradnji s projektom za doznake i plaćanja Svjetske banke, aktivnosti na finansijskoj edukaciji i inkluziji CBBiH trenutno realizira i u saradnji i uz podršku Evropskog fonda za jugoistočnu Evropu – Development Facility (EFSE DF).

STATISTIKA

Sektor ostalih finansijskih institucija u BiH

U okviru redovne statistike, Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) je objavila statističke podatke za kraj 2018. godine o veličini i strukturi bilansa stanja finansijskih institucija koje pripadaju sektoru ostalih finansijskih (nebankarskih) institucija (OFI). Statistika sektora OFI u BiH na kraju 2018. godine uključuje podatke 26 osiguravajućih društava s društvom za reosiguranje, 35 investicionih fondova, 7 lizing društava, 25

mikrokreditnih organizacija, 8 brokerskih kuća i 2 berze. Stanje ukupne aktive sektora OFI u BiH, na dan 31. 12. 2018. godine iznosilo je 4,15 milijardi KM i veće je za 283,6 miliona KM ili 7,3% u poređenju sa stanjem na kraju 2017. godine. Najveću aktivu u okviru sektora OFI na kraju 2018. godine imaju osiguravajuća društva – 1,92 milijarde KM (46,2% ovog sektora), zatim slijede mikrokreditne organizacije sa 951,1 milion KM (22,9 %), investicioni fondovi sa 894,6 miliona KM (21,5%), lizing društva sa 369,2 miliona KM (8,9%), preostalih 19,1 milion KM (0,5%) se odnosi na brokerske kuće i berze. Porastu aktive sektora OFI na godišnjem nivou najviše su doprinijeli porast aktive mikrokreditnih organizacija 101,45 miliona KM i društava za osiguranje 100,9 miliona KM, dok lizing društva i investicioni fondovi bilježe manje poraste od 43,6 miliona KM i 36,3 miliona KM. U strukturi aktive sektora OFI, najveće učešće imaju krediti (s učešćem od 25,8%) i depoziti (23,8%), slijede ulaganja u dionice (15,1%), ulaganja u vrijednosne papire (13,4%), nefinansijska aktiva (12,8%), a preostalih 9,1% se odnosi na ostala potraživanja. Strukturom pasive sektora OFI dominiraju računi kapitala (učešće od 42,1%), slijede tehničke rezerve osiguranja (31,3%), krediti (17,3%), a preostalih 9,5% su računi ostalih potraživanja. Skoro ista struktura bilansa sektora OFI zabilježena je i na kraju 2017. godine, jedino su krediti zabilježili porast u ukupnoj bilansnoj sumi na kraju 2018. godine za oko 1,5% i na strani aktive, a i pasive zahvaljujući porastu aktivnosti na kreditiranju sektora stanovništva od strane mikrokreditnih organizacija. U toku proteklih pet godina sektor OFI bilježi pozitivne godišnje stope rasta, a koje su se kretale od 1% do 7,3%, što znači da je u 2018. došlo do ubrzanja rasta. Uprkos ovom rastu nebankarskih institucija, i dalje su banke dominantne jer se na njih odnosi 88,7% ukupne aktive finansijskog sektora. Ova statistika je raspoloživa na polugodišnjoj osnovi do 2018. godine, a od 2019. godine statistika sektora OFI će se prikupljati na kvartalnoj osnovi. Statistika sektora OFI je usklađena s međunarodnom metodologijom propisanom od Međunarodnog monetarnog fonda (MMF). Primjenom ove metodologije moguće je na jedinstven način obračunati sve segmente finansijskog sektora, pošto se primjenjuju jedinstveni način valuacija i klasifikacije za sve finansijske institucije.

REAKCIJA

CBBiH posluje u skladu s ustavnim i zakonskim ovlaštenjima

U svrhu ispravnog informisanja javnosti, a povodom izjava koje problematizuju nadležnosti Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH) vezano za pitanje platnih sistema, CBBiH je upoznala javnost o činjenicama vezanim za ovu temu. CBBiH posluje u skladu s ustavnim i zakonskim ovlaštenjima, te nijedna njena aktivnost nije usmjerena na preuzimanje nadležnosti drugih institucija ili organa. CBBiH je 5. 1. 2001. godine uspostavila platformu za poravnanje međubankarskih platnih transakcija za žirokliring (ŽK) i bruto poravnanja u realnom vremenu (BPRV), u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine (Zakon) – član 2 stav 3 i član 7 stav 1 pod b). Kroz platne sisteme vrše se poravnanja isključivo međubankarskih platnih naloga, a zakonskim rješenjima koja su u nadležnosti entiteta definisan je platni promet koji se odvija isključivo u komercijalnim bankama. U skladu sa Zakonom, CBBiH održava platforme za platne sisteme i propisuje način njihovog korištenja putem operativnih pravila za ŽK i BPRV. S tim u vezi, Upravno vijeće CBBiH je donijelo odluku, čija je svrha potpuno prilagođavanje platforme platnih sistema standardima Evropske unije (EU), tj. prilagođavanje ŽK sistema u BiH ŽK sistemu u EU (SEPA – Single Euro Payment Area). Operativnim pravilima se propisuju načini komunikacije, oprema, formati u kojima se poruke dostavljaju u sistem. CBBiH isključivo nadgleda postupke učesnika (komercijalnih banaka) u ovim sistemima u skladu s propisanim pravilima, a kako bi sistem mogao funkcionisati. CBBiH nije radila i ne radi kontrolu i nadzor nad komercijalnim bankama u unutrašnjem platnom prometu niti je to namjera za ubuduće.

BORBA PROTIV KORUPCIJE

Kontinuirana obuka službenika CBBiH o sprečavanju korupcije

U okviru plana borbe protiv korupcije Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH) 2018.-2019. godine jedna od planiranih aktivnosti je kontinuirana obuka zaposlenih vezano za pitanja sprečavanja korupcije. S tim u vezi zaposlenim u CBBiH je dostavljen priručnik „Suzbijanje korupcije i kreiranje planova integriteta u javnim preduzećima“ preuzet za web stranice Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije. Priručnik ukazuje na opšte primjenjive osnovne principe i standarde u borbi protiv korupcije.

PRIZNANJA

CBBiH uručena nagrada za poslovni potez godine 2018. u finansijskom sektoru

Dana 26. 6. 2019. godine održana je svečanost uručivanja priznanja „Poslovni potez godine 2018“, na kojoj je Centralnoj banci Bosne i Hercegovine (CBBiH) za nadogradnju Jedininstvenog registra računa poslovnih subjekata u BiH uručeno priznanje za poslovni potez godine u finansijskom sektoru. Tokom ceremonije, koja je održana u prostorijama Vanjskotrgovinske komore BiH, u organizaciji portala Indikator.ba i Privredne komore Federacije BiH, dodijeljene su nagrade u nekoliko poslovnih područja. Povodom dodjele ovog priznanja, guverner CBBiH dr. Senad Softić se u govoru zahvalio za nagradu i prepoznavanje doprinosa koji daje CBBiH. „CBBiH radi brojne stvari koje su od opšteg interesa, i sva poboljšanja, koja možda na prvi pogled nisu potpuno uočljiva prosječnom građaninu, doprinose stabilnosti finansijskog sistema. Jedno od tih područja je i održavanje platnih sistema koji su važan dio finansijske infrastrukture. Stoga smo sretni i ponosni kada profesionalna zajednica i stručna javnost prepozna naše doprinose“, rekao je guverner Softić. CBBiH je 2004.

godine uvela registar transakcijskih računa pravnih lica. Od 1. 11. 2018. godine izvršena je njegova dogradnja u Jedininstveni registar računa poslovnih subjekata u BiH, na novu platformu i s novim funkcionalnostima. Dograđeni registar donio je nova tehnološka rješenja, veći broj podataka i nove funkcionalnosti. Novost je da su sada u registru svi računi poslovnih subjekata, dok je prije sadržavao samo transakcijske račune. Nadalje, registar je na principu rada u realnom vremenu, što podrazumijeva da se podaci prikupljaju stalno u toku radnog vremena i kao takvi se obrađuju. To podrazumijeva da su ažurniji u odnosu na prethodni registar, a što je jako bitno, imajući u vidu da su podaci iz registra bitni komercijalnim bankama, poreznim organima, organima uprave, organima za provođenje zakona te ostalim nivoima vlasti prilikom otkrivanja finansijskih struktura i transakcija koje kompanije i pojedinci mogu iskoristiti na nezakonit način. Registar, takođe, pruža informacije svim pravnim i fizičkim licima koja naplatu potraživanja moraju tražiti prinudnim putem preko ovlaštenih institucija. Takođe, jako bitna novost je i to da institucije i organi svih nivoa vlasti imaju mogućnost direktnog pristupa registru putem interneta.

POSJETE

Učenici Francuske osnovne škole iz Sarajeva i univerziteta iz Austrije posjetili CBBiH

Centralnu banku Bosne i Hercegovine (CBBiH), 12. 6. 2019. godine posjetili su učenici Francuske osnovne škole iz Sarajeva. U okviru aktivnosti na finansijskoj edukaciji i inkluziji koju CBBiH realizuje u saradnji i uz podršku Evropskog fonda za jugoistočnu Evropu – Development Facility (EFSE DF), za učenike je upriličena adekvatna prezentacija. Šef Kabineta guvernera mr. Almir Salihović, upoznao je učenike o ulozi i značaju CBBiH, dok je u Hata Begić, iz Udruženja za odgovorno upravljanje ličnim finansijama „U plusu“, održala prezentaciju na osnovu koje su učenici stekli dodatna znanja i vještine upravljanja svojim novcem, o štednji te o osnovnim karakteristikama najčešće korištenih finansijskih proizvoda u BiH. Studenti University of Applied Sciences iz Eisenstadta (Austrija) takođe su boravili u posjeti CBBiH 20. 6. 2019. godine, a domaćin ovoj grupi studenata bila je viceguvernerka dr. Milica Lakić. CBBiH je izuzetno zadovoljna zbog činjenice da, osim studenata i učenika s prostora BiH, i studenti s univerziteta u inostranstvu pokazuju interesovanje za rad ove institucije.

TAKMIČENJA

Održani sportski bankarski susreti

U organizaciji Udruženja banaka Bosne i Hercegovine (UBBiH), u Tesliću su od 13. do 16. 6 2019. godine organizovani 16. Bankarski sportski susreti na kojima je učestvovala i Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) sa 36 službenika. I ove godine službenici CBBiH su osvojili zapažene rezultate, 2. mjesto u odbojci (muškarci) i 3. mjesto (stoni tenis muškarci), dok su ekipe malog fudbala, košarke i kuglanja svoja takmičenja završile u četvrtfinalu. Zatvaranje 16. Bankarskih susreta 2019. proglasio je Berislav Kutle, predsjednik UBBiH, a ostvareni su sljedeći rezultati:

POBJEDNICI U VIP TAKMIČENJIMA:

VIP TENIS PAROVI:

VLADO POŠTIĆ, Agencija za osiguranje depozita BiH i ŽELIMIR DURSUN, Agencija za bankarstvo Republike Srpske

VIP TENIS POJEDINAČNO:

DRAGOSLAV ĐUROVIĆ, MF Banka Banja Luka

VIP KUGLANJE:

1. HERIBERT FERNAU, član Uprave Raiffeisen banke
2. IGOR JOVIČIĆ, član Uprave Nove banke
3. UGUR OZYIGIT, član Uprave Ziraat banke

TAKMIČARSKI SPORTOVI

KOŠARKA

Žene:

1. NOVA BANKA AD BANJA LUKA
2. RAIFFEISEN BANK DD BH
3. UNICREDIT BANK AD BANJA LUKA

Muškarci:

1. UNICREDIT BANK AD BANJA LUKA
2. NOVA BANKA AD BANJALUKA
3. RAIFFEISEN BANK DD BH

KUGLANJE

Žene:

1. AGENCIJA ZA BANKARSTVO RS
2. SPARKASSE BANK DD BiH
3. AGENCIJA ZA BANKARSTVO FBiH

Muškarci:

1. SPARKASSE BANK DD BiH
2. RAIFFEISEN BANK DD BH
3. UNICREDIT BANK DD MOSTAR

ODBOJKA

Žene:

1. UNICREDIT BANK AD BANJALUKA
2. SPARKASSE BANK DD BiH
3. INVESTICIONO RAZVOJNA BANKA RS

Muškarci:

1. INTESA SANPAOLO BANKA DD BiH
2. CENTRALNA BANKA BiH
3. UNICREDIT BANK AD BANJALUKA

STONI TENIS

Žene:

1. ZIRAAT BANK DD BiH
2. UNICREDIT BANKA DD MOSTAR
3. ADDIKO BANKA

Muškarci:

1. SPARKASSE BANK DD BiH
2. NOVA BANKA AD BANJA LUKA
3. CENTRALNA BANKA BiH

ŠAH

Žene:

1. BOSNA BANK INTERNATIONAL DD SARAJEVO
2. UNICREDIT BANK DD MOSTAR
3. RAIFFEISEN BANK DD BiH

Muškarci:

1. ADDIKO BANK
2. BOSNA BANK INTERNATIONAL DD SARAJEVO
3. RAIFFEISEN BANK DD BiH

FUDBAL:

1. UNICREDIT BANK DD MOSTAR
2. NOVA BANKA AD BANJA LUKA
3. MF BANKA AD BANJA LUKA

PEHAR ZA FAIR PLAY

PRIVREDNA BANKA DD SARAJEVO

UKUPAN POBJEDNIK:

1. NOVA BANKA AD BANJA LUKA
2. RAIFFEISEN BANK DD BiH
UNICREDIT BANK DD MOSTAR
3. UNICREDIT BANK AD BANJA LUKA
4. SPARKASSE BANK DD BiH

CBBiH i euointegracije

Kao što je poznato, Evropska komisija (EK) je 29. 5. 2019. godine objavila Mišljenje o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u Evropskoj uniji, čiji je sastavni dio Analitički izvještaj u kojem je Komisija analizirala situaciju u BiH i, između ostalog, navela i prioritete na kojima BiH mora raditi na putu pridruženja EU.

Poglavlje 17: Ekonomska i monetarna politika: Pravila EU zahtijevaju nezavisnost centralnih banaka i zabranjuju im direktno finansiranje javnog sektora. Države članice koordiniraju svoje ekonomske politike i podliježu fiskalnom ekonomskom i finansijskom nadzoru.

„Monetarna politika je doprinijela održavanju stabilnosti, na temelju aranžmana valutnog odbora kao ključnog faktora stabilnosti. Istovremeno, aranžman valutnog odbora podrazumijeva da se teret prilagođavanja vanjskim šokovima mora rasporediti i na druge strateške oblasti, a posebno na fiskalnu politiku. Nezavisnost Centralne banke mora se osigurati i očuvati. Iako je monetarna politika do sada podupirala ekonomsku stabilnost, potrebno je uložiti znatne dodatne napore i intenzivirati pripreme aktivnosti kako bi BiH učestvovala u trećoj fazi ekonomske i monetarne unije kao država članica s pravom izuzeća“.

Mišljenje Komisije o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u Evropskoj uniji i Analitički izvještaj

Nakon što je, uz veliki doprinos Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH), završena aktivnost izrade odgovora na Upitnik EK, dalji zadatak CBBiH u procesu pridruženja EU je nastavak usklađivanja i konvergencije s EU standardima u svim segmentima centralnog bankarstva. Obaveza prilagođavanja i ispunjenja niza uzajamno povezanih pravnih i ekonomskih kriterija je veliki izazov s kojim se suočavaju sve centralne banke u procesu pridruženja EU. U ovom procesu CBBiH ima veliku podršku EK i Evropskog sistema centralnih banaka (ESCB), koji kroz tehničku saradnju i prenos stručnih znanja pomažu CBBiH u pripremama za pristup u ESCB kad Bosna i Hercegovina uđe u Evropsku uniju (EU).

Regionalni program „Jačanje institucionalnih kapaciteta centralnih banaka Zapadnog Balkana u cilju integracije u Evropski sistem centralnih banaka“ u sklopu makro programa „Unapređenje ekonomskog upravljanja i konkurentnosti“ uz finansijsku podršku EU IPA II

Njemačka savezna banka (Deutsche Bundesbank), je 26. 3. 2019. godine, zajedno sa 17 nacionalnih centralnih banaka iz ESCB i Evropskom centralnom bankom (ECB), pokrenula program koji finansira EU, a u korist centralnih banaka i tijela nadležnih za superviziju iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Sjeverne Makedonije, Srbije

i Kosova u skladu s Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN-a 1244. Krajnji korisnici programa su Banka Albanije, Centralna banka Bosne i Hercegovine, Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (FBA), Agencija za bankarstvo Republike Srpske (ABRS), Centralna banka Republike Kosovo, Centralna banka Crne Gore, Narodna banka Republike Sjeverne Makedonije i Narodna banka Srbije. EU je, iz Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA II), izdvojila dva miliona eura za implementaciju aktivnosti u programu tokom 24 mjeseca. Program implementira ESCB kroz koordiniran pristup i predsjedavanje Deutsche Bundesbank. Partnerske nacionalne centralne banke u Programu su: Nacionalna banka Belgije, Nacionalna banka Bugarske, Češka narodna banka, Banka Grčke, Banka Španije, Banka Francuske, Hrvatska narodna banka, Banka Italije, Banka Litvanije, Mađarska narodna banka, Banka Holandije, Narodna banka Austrije, Narodna banka Poljske, Banka Portugala, Nacionalna banka Rumunije, Banka Slovenije i Narodna banka Slovačke te Centralna banka Irske i Banka Luksemburga koje su naknadno uključene u Program uz jednoglasnu odluku svih članova Upravnog odbora programa (PSC).

Struktura upravljanja programom

PSC, koji čine Deutsche Bundesbank, partnerske NCB, osam institucija krajnjih korisnika i EK, prati napredak, daje smjernice i donosi odluke. PSC ima odlučujuću ulogu u upravljanju programom, kao i za daljnji razvoj sadržaja aktivnosti. PSC-om predsjedava menadžer programa iz Deutsche Bundesbank. Sastanci PSC-a se održavaju tromjesečno. Program je nastavak ranijih uspješnih programa ESCB-a i namijenjen je zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima sa Zapadnog Balkana koji su obuhvaćeni Uredbom IPA. Cilj Programa je dodatno jačanje institucionalnih kapaciteta centralnih banaka Zapadnog Balkana i dvije agencije za nadzor banaka u Bosni i Hercegovini, FBA i ABRS, prvenstveno kroz osnaživanje analitičkih kapaciteta i alata za kreiranje politika, te kroz prenos najboljih međunarodnih i evropskih standarda u nacionalne prakse. Program predstavlja nastavak tradicije programa tehničke saradnje koje finansira EU za centralne banke Zapadnog Balkana, uključujući i prvi program koji je CBBiH realizovala još 2007. godine. Odjeljenje za evropske integracije je 4. 4. 2019. godine u CBBiH održalo prezentaciju programa u cilju jačanja svijesti o značaju programa EU, upoznavanja menadžmenta i službenika CBBiH s ključnim temama, aktivnostima, obavezama i administrativno-finansijskim procedurama u programu.

Program je strukturiran iz dvije komponente.

Modaliteti komponente 1 se odnose na:

✓ Seminare i edukaciju (20 seminara tokom perioda implementacije). Obuke su usmjerene na oblasti bankarske supervizije, finansijske stabilnosti, zaštite korisnika finansijskih usluga i finansijske

inkluzije, oporavka i sanacije, monetarne politike, platnih sistema, statistike, usklađenosti i EU integracija, politike upravljanja, računovodstva i interne revizije.

✓ Radionice na visokom nivou koje su namijenjene donosiocima odluka, a obuhvatiće sljedeća područja: loši krediti i način njihove sanacije, kao i pitanja upravljanja (npr. nezavisnost centralne banke, komunikacija između vlade i centralne banke).

✓ Od početka implementacije pa do sredine septembra 2019. godine, 11 službenika CBBiH je učestvovalo na seminarima u sljedećim područjima: a) Finansijska inkluzija i zaštita potrošača; b) Statistika; c) Računovodstvo; d) Finansijska stabilnost. U narednom periodu (septembar - oktobar 2019. godine) planirani su seminari kojima će prisutvovati sedam službenika CBBiH, iz oblasti: a) Platni sistemi; b) EU integracije. U skladu s indikativnim planom obuka, do kraja godine je planiran seminar iz oblasti Monetarna politika.

Budući da se program zasniva na Zaključcima i preporukama Ekonomskog i finansijskog dijaloga između EU i Zapadnog Balkana i Turske, koje je ECOFIN usvojio 17. 5. 2019. godine: Očuvati integritet aranžmana valutnog odbora i nezavisnost centralne banke kako bi se održala monetarna stabilnost. Jačati analitičke i prognostičke kapacitete centralne banke i razviti set instrumenata kroz uspostavu ankete o kreditnim aktivnostima banaka i inflacionim očekivanjima, programska komponenta 2 se odnosi na direktnu bilateralnu podršku Austrijske narodne banke CBBiH u realizaciji „Ankete o kreditnim aktivnostima banaka“.

Seminari i edukacija u sklopu EU regionalnog projekta „Jačanje institucionalnih kapaciteta centralnih banaka Zapadnog Balkana s ciljem integracije u ESCB“

- ✓ Izvršna percepcija od strane krajnjih korisnika – učesnika seminara
- ✓ Adekvatna kombinacija predavanja i interaktivnih zadataka
- ✓ Razmjena znanja i iskustava
- ✓ Jačanje mreže kontakata

Edukacija “Statistics I”,

U Hrvatskoj narodnoj banci (HNB), od 7. do 9. maja 2019. godine održana je edukacija u okviru regionalnog EU Programa, „Statistics I“, u organizaciji Deutsche Bundesbank, Centre for International Central Bank Dialogue Programme. Edukaciji su prisustvovali Nevena Čosić, Emina Milišić i Milica Krajišnik iz Odjeljenja za statistiku i publikacije Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH). Prioritetne teme su bile zasnovane na metodologiji Evropske centralne banke (ECB): statistika finansijskih računa, monetarna statistika, statistika kamatnih stopa, statistika vladinih finansija i statistika vrijednosnih papira, bazirano na praktičnim iskustvima narodne banke Bugarske, Austrije, Hrvatske i Češke. Obrađene su sljedeće teme: upoznavanje s jedinstvenim, visoko strukturiranim

sistemom izvještavanja HNB-a za potrebe monetarne statistike i supervizije, austrijski integrirani model podataka, izrada višedimenzionalnih izvora podataka u primarnoj statistici i razgraničenje odgovornosti za razvoj FA proizvodnog pristupa zasnovanog na pristupu odozdo prema gore, proizvodnja finansijskih računa u Austriji, registar institucija (RIAD), iskustvo Bugarske, višestruko korištenje registra institucija i izvještavanje ECB RIAD-a, ponovno usklađivanje mikro podataka s postojećom statistikom – slučaj statistike vrijednosnih papira (emisije i držanje vrijednosnih papira) HNB, pregled finansijskog sektora u Bugarskoj. Također, obrađeno je i sastavljanje statistike osiguravajućih društava: integrirani pristup, monetarna statistika, statistika kamatnih stopa i LTIR – metodologija, kompilacija i diseminacija, statistika MFI kamatnih stopa zasnovana na sistemu prikupljanja podataka HNB, unapređenje kvaliteta podataka statistike vladinih finansija uz optimizaciju proizvodnog sistema u okviru nacionalnih statističkih organa, praktični uticaji reprogramiranih kredita u MIR statistici Češke. Prezentacije su bile stručne i korisne uz aktivnu diskusiju svih prisutnih, eksperti su bili dostupni za pitanja učesnika, a Narodna banka Hrvatske se pokazala kao dobar domaćin i organizator. Seminar je koristan s aspekta upoznavanja s iskustvima i praksama u određenim oblastima statistike (statistika finansijskih računa, monetarna statistika, statistika kamatnih stopa, statistika vladinih finansija i statistika vrijednosnih papira) centralnih banaka zemalja iz regiona koje su već članice Evropskog sistema centralnih banaka. S obzirom na status naše zemlje, kao i planove za buduće aktivnosti na razvoju statistike CBBiH u smislu funkcionisanja u odnosu na ECB, seminar je pružio osnovne smjernice za nastavak rada na razvoju pomenutih statistika.

Seminar iz oblasti računovodstva

Od 11. do 13. juna 2019. godine, u Narodnoj banci Rumunije u Bukureštu održan je seminar za računovodstvenu regulativu koja se primjenjuje u centralnim bankama koje slijede Računovodstvene smjernice Evropske centralne banke (ECB). Seminar je organizovala Deutsche Bundesbank u sklopu Programa jačanja kapaciteta centralnih banaka Zapadnog Balkana prilikom integracije u Evropski sistem centralnih banaka (ESCB). U ime Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH) seminaru su prisustvovali samostalni stručni saradnik finansijski analitičar i kontrolor Tamara Gavrić i viši stručni saradnik za plate, poreze i doprinose Maja Vuković iz Odjeljenja za računovodstvo i finansije Centralnog ureda CBBiH, te viši stručni saradnik za opšte i administrativne poslove Azra Bajraktarević iz Službe za računovodstvo, opšte i administrativne poslove Glavne jedinice Sarajevo CBBiH. Na trodnevnom seminaru predavači su bili predstavnici centralnih banaka Rumunije, Slovenije i Poljske koji su ujedno i rukovodioci računovodstveno-finansijskih sektora. Seminar je bio podijeljen na teorijski i praktični dio, a učesnici su bili predstavnici centralnih banaka koji još uvijek primjenjuju Međunarodne standarde finansijskog izvještavanja (MSFI). Predavači su učesnike upoznali o računovodstvenoj regulativi po ECB računovodstvenim smjernicama te izvršili komparaciju s načinom rada po MSFI. Obradeni su računovodstveni tretmani poslovnih transakcija svojstvenih samo centralnim bankama (monetarno zlato, MMF transakcije). Prezentirana je organizacija računovodstvene funkcije i IT sistema kao podrška ovoj funkciji te su napravljena poređenja različitih načina rada u centralnim bankama u regionu. Treći dan učesnici su se upoznali o strukturi finansijskih izvještaja i načinu finansijskog izvještavanja po ECB računovodstvenim smjernicama. Od posebnog značaja bilo je sastavljanje finansijskih izvještaja na dnevnoj osnovi i po propisanim obrascima i dostavljanje ECB-u kako bi se u svakom trenutku moglo utvrditi stanje likvidnosti u euro sistemu. CBBiH je u skladu sa Zakonom o CBBiH, obavezna primjenjivati MSFI i asimetričan pristup u tretmanu nerealizovanih gubitaka i dobitaka kao i centralne banke euro sistema. U sklopu seminara razmijenjena su iskustva s drugim učesnicima i predavačima, te su identifikovani izazovi i područja za poboljšanje poslovnih procesa računovodstvene funkcije, posebno u segmentu automatizacije operativnih aktivnosti kroz vrlo razvijen IT sistem podrške. Nova znanja i stečeni kontakti s drugim predstavnicima centralnih banaka doprinijeće daljem jačanju kapaciteta u ovoj oblasti i unapređenju poslovnih procesa. Ova saznanja su poslužila kao solidna osnova za razumijevanje brojnih potrebnih koraka koje će CBBiH morati realizovati vezano za ovo pitanje kada BiH bude aktivno počela poduzimati korake ka pristupanju EU zajednici.

INFO ИНФО
СВВІН ЦББИХ

www.cbbh.ba

Centralna Banka Bosne i Hercegovine
Central Bank of Bosnia and Herzegovina

@CBBIH

RIZICI U POSLOVANJU

Upravljanje finansijskim rizicima u CBBiH

Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) izložena je različitim vrstama rizika iz kojih mogu prosteći negativni učinci na poslovanje banke. Zadatak CBBiH nije izbjeći rizike, nego rizicima profesionalno upravljati. Proces upravljanja rizicima obuhvaća identificiranje, mjerenje i procjenu rizika s ciljem svođenja na minimum njihovih negativnih učinaka na finansijski rezultat i kapital banke. U CBBiH izdvaja se Odjel za upravljanje rizicima kao poseban organizacijski oblik koji posluje unutar Sektora za monetarne operacije, upravljanje deviznim pričuvcama i gotovinom i u čijemu je djelokrugu rada proces upravljanja

rizicima. Najveći dio aktivnosti ovog organizacijskoga oblika su u vezi sa procesom upravljanja deviznim pričuvcama. U procesu upravljanja deviznim pričuvcama CBBiH je izložena različitim finansijskim rizicima: kreditni rizik, rizik likvidnosti, tržišni rizik i ostali rizici (rizik poravnanja, rizik vezan za skrbnika, operativni rizik i pravni rizik). Kreditni rizik predstavlja rizik neizvršenja obveza ili ugovorenih obveza od strane druge ugovorne strane. CBBiH je izložena kreditnome riziku kroz ulaganja u depozite kod stranih poslovnih banaka, Banke za međunarodna poravnanja (BIS) i nacionalnih središnjih banaka i ulaganja u dužničke vrijednosne papire s fiksnim prihodom. Monetarna pasiva CBBiH u svakome momentu mora biti pokrivena deviznom aktivom, te se primjenjuje veoma oprezan pristup prilikom preuzimanja kreditnog rizika. Ograničavanje kreditnoga rizika moguće je kroz odabir ugovornih strana ili finansijskih instrumenata visokoga kreditnog rejtinga, odnosno određivanjem limita za iznose koji mogu biti uloženi kod pojedinačne ugovorne strane ili u određene vrste finansijskih instrumenata. Upravljanje kreditnim rizikom u CBBiH ostvaruje se ograničavanjem obujma finansijskih instrumenata ili ograničavanjem ugovornih strana i emitenata na one sa prihvatljivim kreditnim rejtingom; definiranjem ograničenja u pogledu koncentracije ulaganja kod svake pojedinačne ugovorne strane, ograničavanjem maksimalnoga iznosa ulaganja u pojedinačnu vrstu finansijskoga instrumenta, veličinu emisije pojedinačnoga vrijednosnog papira i ročnosti ulaganja. Rizik likvidnosti odnosi se na moguće poteškoće u brznoj likvidaciji dijela aktive usljed nepovoljnih tržišnih uvjeta ili nepoželjnoga kretanja cijena na finansijskome tržištu. Upravljanje rizikom likvidnosti podrazumijeva osiguravanje gotovinskih iznosa po osnovu deviznih rezervi u kratkome vremenskom razdoblju i uz prihvatljive troškove. U zemljama koje primjenjuju

aranžman valutnoga odbora, devizne pričuvcu su posebice izložene riziku likvidnosti zbog potrebe za potpunom konvertibilnošću domaće valute u stranu i obrnuto. Kod velikoga broja središnjih banaka, u strukturi deviznih pričuvcu, postoji likvidni portfelj koji čine najlikvidniji finansijski instrumenti. CBBiH, usljed potrebe jamčenja konvertibilnosti KM, dnevnu likvidnost osigurava ročnom usklađenošću deviznih pričuvcu uz stalno nadgledanje stvarnih i projiciranih budućih novčanih tijekova. Strogo su definirani iznos uloženi u finansijske instrumente koji osiguravaju dnevnu likvidnost, iznos koji se može uložiti u pojedinačni vrijednosni papir s fiksnim prihodom, maksimalni preostali rok do dospijeca. Kontinuirano se prati i analizira obujam potreba za likvidnošću radi

adekvatnoga upravljanja i provjere je li razina potreba za likvidnošću dobro procijenjena u razdoblju promatranja. Tržišni rizik predstavlja rizik da će promjena cijena na tržištu, kao što su kamatne stope, cijene finansijske imovine i tečaj stranih valuta utjecati na prihode banke ili na vrijednost ulaganja u finansijske instrumente. Cilj upravljanja tržišnim rizikom jeste kontrola i upravljanje rizicima u okviru prihvatljivih parametara, kako bi se optimizirao povrat. CBBiH je izložena deviznome i kamatnome riziku kao najvažnijim komponentama tržišnoga rizika. Kamatni rizik predstavlja rizik promjene neto tržišne vrijednosti portfelja vrijednosnih papira sa fiksnim prihodom usljed nepovoljnih kretanja kamatne stope. CBBiH je izložena kamatnome riziku ulaganjem deviznih pričuvcu u depozite i dužničke instrumente koji, u ovisnosti o razdoblju investiranja, nose različite kamatne stope. Ovim rizikom se upravlja određivanjem prihvatljive dužine trajanja oročenja depozita i roka dospijeca dužničkih vrijednosnih papira u koje se ulaže. Sa dužim rokom dospijeca finansijskih instrumenata u koje su uložene devizne pričuvcu, veći je i pripadajući rizik promjene njihove tržišne vrijednosti. Devizni rizik predstavlja rizik promjene vrijednosti devizne aktive i pasive usljed promjena deviznoga tečaja. CBBiH je izložena deviznome riziku kroz transakcije u stranim valutama. Promjena deviznoga tečaja domaće valute prema valutama u portfelju deviznih pričuvcu utječe na smanjenje vrijednosti deviznih pričuvcu izraženih u domaćoj valuti u odnosu na devizne obveze u domaćoj valuti. Upravljanje deviznim rizikom obavlja se usklađivanjem valutne strukture aktive i pasive. Obzirom da je devizna aktiva CBBiH pretežito u euru, a maksimalan iznos koji se može držati u drugim konvertibilnim valutama podložnim promjenama deviznoga tečaja ne smije prelaziti 50% ukupnoga iznosa nesmanjenoga kapitala i pričuvcu CBBiH, izloženost deviznome riziku je strogo ograničena.

U ORGANIZACIJI UPRMBIH

Specijalistički seminar o planovima oporavka

Udruga profesionalnih rizik menadžera u Bosni i Hercegovini (UPRMBiH) je 7. lipnja 2019. godine u Sarajevu, u suradnji sa Ernst & Young Beograd, Srbija, održala jednodnevni specijalistički seminar o temi „Planovi oporavka“ u skladu sa najnovijim zahtjevima i propisima Europske unije, uz sudjelovanje 55 predstavnika bankarskoga i financijskoga sektora u BiH. U uvodnome izlaganju nazočnima se u ime Udruge obratio Denis Hasanić, član Upravnoga vijeća UPRMBiH, dok su predavači bili predstavnici Ernst & Young Beograd, stručnjaci sa višegodišnjim iskustvom u bankarskome i financijskome sektoru. Sukladno najnovijim zahtjevima i propisima EU, lokalni regulator Agencija za bankarstvo Federacije BiH je tijekom 2017. godine usvojila regulatorni okvir za planove oporavka u vidu Odluke o planovima oporavka banke i bankarske grupe i Smjernica za procjenu planova oporavka. U rujnu 2018. godine banke su počele sa izradom prvih planova oporavka, a od 2019. godine od strane Agencije za bankarstvo Federacije BiH počela je procjena planova oporavka.

Uspostava planova oporavka

Plan oporavka treba osigurati održavanje ili ponovnu uspostavu financijske stabilnosti i održivosti u problematičnim situacijama, pri čemu nedostatak kapitala, odnosno problemi sa likvidnošću predstavljaju ključne opasnosti u pogledu kontinuiteta, tj. održivosti poslovanja. Od institucije se očekuje dosljednost i povezanost između interne procjene adekvatnosti kapitala (ICAAP), odnosno adekvatnosti likvidnosti (ILAAP) i planova oporavka, uključujući signale ranoga upozoravanja i pokazatelje oporavka, eskalacijske procedure i potencijalne akcije rukovodstva. Potencijalne akcije u okviru ICAAP-a i ILAAP-a je potrebno bez odlaganja odraziti u planu oporavka i obrnuto. Plan oporavka mora biti dosljedan općem okviru za upravljanje rizicima banke, te sadržavati detaljan opis pokazatelja i opis postupaka donošenja odluke o provođenju određene mjere koja će biti odговор.

Pokazatelji u planu oporavka i njihova uloga

Pokazatelji u planu oporavka otkrivaju moguće ranjivosti, slabosti ili ugroženosti različitih područja poslovanja. To su kvantitativni i kvalitativni financijski podaci o financijskome stanju banke na temelju kojih se utvrđuje kada se odgovarajuća mjera iz plana oporavka može poduzeti. Ukoliko pokazatelji dostignu određenu graničnu vrijednost, potrebno je poduzeti odgovarajuće opcije oporavka kako bi se očuvalo ili ponovno uspostavilo održivo poslovanje i zadovoljavajući financijski položaj. Pokazatelji trebaju biti jednostavni za praćenje, jasno definirani, predmet redovitoga preispitivanja, prirodno i brojem sukladni proporcijama banke, uspostavljenim sustavom upravljanja rizicima i poslovnim modelom banke. Pokazatelji u planu oporavka su četiri obvezna: pokazatelji kapitala (stopa adekvatnosti regulatornoga kapitala; stopa redovitoga temeljnog kapitala; stopa financijske poluge); pokazatelji likvidnosti (ročna usklađenost financijske

aktivne i pasive do 30 dana; ročna usklađenost financijske aktivne i pasive do 90 dana; ročna usklađenost financijske aktivne i pasive do 180 dana; koeficijent pokrića likvidnosti (LCR); koeficijent neto stabilnoga financiranja (NSFR); pokazatelji profitabilnosti (profitabilnost imovine (ROA); profitabilnost kapitala (ROE); značajni gubitci na temelju operativnoga rizika); pokazatelji kvaliteta aktivne (udjel nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima; stopa rasta nekvalitetnih kredita; pokrivenost nekvalitetnih kredita ispravkama vrijednosti); i dvije opcijske kategorije pokazatelja: makroekonomski pokazatelji – GDP promjene, kretanja u sektorima itd.; tržišni pokazatelji – promjene tečaja, tržište nekretnina, promjene kreditnoga rejtinga, cijena dionica, P/B rasio, CDS za banku itd.

Opcije i mjere oporavka

Mjere oporavka predstavljaju skup jedne ili više upravljačkih aktivnosti ili strategija koje banka treba poduzeti, a koje se definiraju planom oporavka i koje su osmišljene sa ciljem održavanja ili ponovne uspostave financijske stabilnosti u situaciji financijskih poremećaja. Opcije oporavka predstavljaju jednu ili više aktivnosti, sporazuma, mjera ili strategija banke ili bankarske grupe koje su obuhvaćene planom oporavka i služe ponovnoj uspostavi održivoga poslovanja banke ili bankarske grupe u situacijama ozbiljnoga financijskog poremećaja, a čiji je glavni cilj osigurati održivost ključnih funkcija i osnovnih poslovnih linija. Širok izbor opcija oporavka treba odgovoriti na situacije značajnoga pogoršanja financijskoga stanja banke, a njihova primjena treba omogućiti ponovno uspostavljanje održivoga poslovanja i odgovarajućega financijskog stanja. Preporuka Europske središnje banke (ESB) je da se ne treba ograničavati u broju opcija oporavka, ne ograničavati se na one koje se lako provode i ne isključivati opcije oporavka koje podrazumijevaju promjene u poslovanju. Određene opcije oporavka mogu utjecati na ključne poslovne aktivnosti i poslovni model banke. Pri tome, pod ključnim poslovnim aktivnostima podrazumijevaju se poslovne aktivnosti i povezane usluge koje predstavljaju materijalni izvor prihoda, profit ili franšiznu vrijednost za banku ili grupu kojoj banka pripada. U planu oporavka planirane poslovne aktivnosti sadrže prikaz projektiranih vrijednosti bilančnih pozicija i temeljnih pokazatelja poslovanja i omogućavaju utvrđivanje veze sa identificiranim ključnim poslovnim aktivnostima i ključnim/kritičnim funkcijama. Najčešće identificirane kritične funkcije od strane banaka su: tekući računi stanovništva, krediti stanovništvu – stambeni krediti i krediti osigurani zalogom, platni promet, krediti gospodarstvu, depoziti gospodarstva, te u manjoj mjeri auto krediti i poljoprivredni krediti.

Stres scenarij

Kako bi se procijenio utjecaj i izvodljivost opcija oporavka i prikladnost korištenih pokazatelja u planu oporavka, banka testira otpornost na stres. Navodi se niz scenarija ozbiljnoga financijskog poremećaja u različitim hipotetičkim situacijama, pri čemu sustavno značajne banke i one sa neto bilančnom aktivom većom od 500 milijuna KM moraju koristiti najmanje tri scenarija, dok ostale banke mogu koristiti samo jedan scenarij. Scenarij može biti sustavni, specifični i kombinirani.

Banka treba detaljno obrazložiti ukoliko neki od scenarija nije primjenjiv. Testiranje otpornosti na stres provodi se najmanje jednom godišnje, pri čemu se scenarij mora zasnivati na događajima koji su najrelevantniji za banku ili bankarsku grupu, tj. koji su izuzetni, ali su mogući. Obrnuto testiranje otpornosti na stres predstavlja polaznu osnovu za razvoj „near-default“ situacija, odnosno situacija prema kojima bi poslovni model banke ili bankarske grupe postao neodrživ ukoliko se mjere oporavka ne bi uspješno provele. Neki od događaja koji bi predstavljali sustavni scenarij su: prestanak rada druge ugovorne strane koji bi utjecao na financijsku stabilnost zemlje, smanjenje raspoložive likvidnosti, povećan rizik države i odljev kapitala iz zemlje u kojoj se nalazi značajan dio izloženosti banke, nepovoljna kretanja cijena nekretnina. Događaji za specifični scenarij mogu biti: prestanak rada druge ugovorne strane značajne za banku, značajan odljev likvidnih sredstava banke, značajni gubici po osnovu plasmana banke i/ili operativnog rizika, narušena reputacija banke ili bankarske grupe.

Plan komuniciranja

Plan izvješćivanja unutar banke o provođenju plana oporavka obuhvaća izvješćivanje: članova uprave banke, upravnoga vijeća banke, rukovoditelja organizacijskih dijelova banke, predstavnika uposlenika i ostalo interno izvješćivanje. Plan izvješćivanja trećih osoba o provođenju plana oporavka obuhvaća izvješćivanje: dioničara i drugih ulagača, deponenata, nadležnih institucija, drugih ugovornih strana i javnosti. Glavni ciljevi plana komuniciranja su pružanje pravovremenih i točnih informacija svim relevantnim sudionicima u procesu kako bi se potencijalni rizik reputacije sveo na minimum i izbjegle negativne posljedice, kako iz internog tako i iz eksternog okruženja. Osim toga, plan komuniciranja treba omogućiti usuglašavanje sa zakonskim propisima koji reguliraju datu oblast.

Nedostatci i materijalni nedostaci

Utvrđivanje nedostataka i materijalnosti je u krajnjem slučaju „expert judgement“ regulatornog tijela. Regulator nastoji utvrditi ima ili ne nedostataka, a potom pristupa ocjeni materijalnosti, pri čemu materijalni nedostatak predstavlja nedostatak koji dovodi do ozbiljnih sumnji u djelotvornost plana oporavka. Ukoliko nema nedostataka, ocjena će biti „potpuno zadovoljavajuće“ ili „zadovoljavajuće - uz manje unapređenje“. Ukoliko postoje nedostaci, ocjena je „nezadovoljavajuće- uz značajna unapređenja“ ili „potpuno nezadovoljavajuće - uz značajna unapređenja“.

REGULATIVE

Bankarski sustav i Bazel III

Jak i otporan bankarski sustav temelj je za održivi ekonomski razvoj. Nakon financijskih kriza u prvome desetljeću ovog stoljeća, uvidjelo se da bankarski sustavi nisu bili sposobni na adekvatan način apsorbirati šokove koji su izazivali učinak prelijevanja iz financijskoga u realni sektor. Jedan od glavnih razloga ekonomske i financijske krize koja je počela 2007. godine jeste to što su bankarski sustavi mnogih zemalja izgradili pretjeranu izvan bilančnu izloženost. Sve to bilo je praćeno postupnim smanjivanjem razine i kvaliteta kapitalne baze. Istodobno, banke nisu imale dovoljne likvidnosne pričuve za apsorpiranje gubitaka. Problemi u bankarskome sustavu ubrzo su se prenijeli i na ostatak financijskog sustava, što je imalo za posljedicu masovno smanjenje likvidnosti i raspoloživosti izvora financiranja. Tako su krize potakle detaljnu reviziju bankarske regulative, na nacionalnoj, europskoj i globalnoj razini. Na globalnoj razini izvršena je revizija postojećega Bazela II, u smislu uvođenja Bazela III. Bazel III je međunarodni set mjera razvijen od Bazelskoga povjerenstva za nadzor banaka kao odgovor na financijsku krizu 2007.-2009. Pooštren je okvir u kojemu banke djeluju, regulativa je postala izuzetno zahtjevana i kontinuirano se unapređuje. Osnovni ciljevi nove reforme bili su povećati sposobnosti bankarskoga sustava za apsorpiranje šokova, održavanje kontinuiranoga pozajmljivanja realnoj ekonomiji, poboljšavanje nadzora nad bankama, unapređenje procesa upravljanja rizicima kao i unapređenje sustava upravljanja bankama. Bazel III smanjit će sposobnost banaka za preuzimanje previše rizika na sebe, odnosno ograničit će se sustavni rizik. Za primjenu Bazela III bilo je potrebno prijelazno razdoblje od 2011. do konca 2018. godine, a puna primjena počela je od 1. siječnja 2019. godine. Bazel III propisi sadrže nekoliko važnih promjena vezanih za strukturu kapitala banaka. Suština ovih kapitalnih zahtjeva nije samo da banke moraju imati više kapitala, nego njihov kapital mora biti i kvalitetniji. Ovi zahtjevi mogli bi u skoroj budućnosti dovesti do pada profitabilnosti bankarskoga sustava. U cilju usklađivanja s EU regulativom, u BiH je započet proces reformi na unapređenju regulatornoga okvira. Nova regulativa obuhvaća razdoblje od preko deset godina od kada je ista na snazi u EU. U travnju 2017. objavljen je novi Zakon o bankama u FBiH, a krajem 2017. objavljene su odluke i instrukcije Agencije za bankarstvo FBiH iz domena upravljanja. Rizicima. I tijekom 2018. u BiH je bio nastavljen reformski proces, te je izvršena dopuna važećih regulatornih zahtjeva u pogledu internoga procesa procjene adekvatnosti likvidnosti banke. Proces tranzicije, kako za poslovne banke tako i za regulatora, izuzetno je zahtjevan. Banke će trebati značajno ulagati u razvoj novih alata, procesa, specijalističku obuku zaposlenih kako bi adekvatno odgovorile na sve zahtjeve regulatora.

PROJEKTI

CBBiH: usklađivanje platnih sustava sa standardima EU

Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) je od 3. lipnja 2019. godine počela sa produkcijskim radom novoga žiro kliring platnoga sustava. Novi žiro kliring sustav je usklađen sa pravilima SEPA (Single Euro Payment Area), koji se koristi u EU, i sa standardom ISO 20022. Ovo predstavlja značajan korak u moderniziranju platnih sustava CBBiH, te je ovime zamijenjen stari žiro kliring sustav koji je bez prekida funkcionirao osamnaest godina i pet mjeseci. Poruke i formati koji se koriste u ovome platnome sustavu su u potpunosti usklađeni sa porukama i formatima koji se koriste u SEPA području, te je time napravljen iskorak i ostvaren preduvjet za integraciju platnih sustava CBBiH u platne sustave u EU. Kroz ovaj unaprijeđeni platni sustav se vrši procesiranje kreditnih transfera, tj. međubankarskih transakcija vrijednosti do 10.000,00 KM. Projekt dogradnje žiro kliringa je podrazumijevao više faza, gdje su poslovne banke pokazale visoku razinu odgovornosti i kompetencija, a što je na kraju rezultiralo time da početkom produkcijskoga rada svi sudionici budu spremni i sustav bude u potpunosti funkcionalan. CBBiH će i u budućnosti nastaviti sa praćenjem trendova te moderniziranjem platnih sustava u BiH, a u cilju njihovoga prilagođavanja europskim standardima i integriranja u europske tijekove.

SKUPOVI I SASTANCI

Ekonomski i financijski dijalog između EU i zemalja Zapadnoga Balkana i Turske

U Briselu, Kraljevina Belgija, 17. svibnja 2019. godine održan je redoviti godišnji Ekonomski i financijski dijalog između Europske unije (EU) i zemalja Zapadnoga Balkana i Turske. Sastanak je bio posvećen dijalogu o ekonomskim politikama i napretku procesa provedbe Programa ekonomskih reformi (ERP). Ovim procesom je zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima sa Zapadnoga Balkana i Turskoj omogućeno s EU institucijama imati dijalog i zajedničke zaključke o ekonomskim, fiskalnim i strukturalnim mjerama na vrlo sličan način kako se provodi i za članice EU. U svome obraćanju, guverner Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH) dr. Senad Softić je istaknuo važnost ovoga procesa i činjenicu da se bilježi napredak u provedbi ERP, usprkos činjenici da sam proces podrazumijeva istovremeno provođenje više reformi čiji rezultati moraju biti sukladni EU regulativi. U izlaganju, guverner Softić je naglasio kako je CBBiH poduzela nekoliko koraka kako bi provela preporuke iz prethodnih zajedničkih zaključaka. Ti koraci uključuju novu statistiku i razvoj analitičkih alata, te unaprijeđeni analitički okvir za predviđanje i utjecaj mjera politike. "Rezultati su uglavnom sukladni prethodnim procjenama, prema kojima očekujemo stabilan, ali umjeren rast s ubrzanjem od preko 3 % u sljedeće tri godine. Ove stope rasta su ohrabrujuće, ali i naš ekonomski učinak značajno ovisi o vanjskim kretanjima. Privatna potrošnja ostaje glavni pokretač rasta, ali imamo i postupno povećanje stope ulaganja", kazao je guverner, te dodao: „Stabilna monetarna politika i financijski sustav trebaju biti potpora ostvarivanju boljega ekonomskog učinka, i CBBiH je maksimalno posvećena postizanju tog cilja. Postojeći model monetarne politike je uspješan i naš financijski sektor kontinuirano jača.“ Monetarna i fiskalna politika ipak, pojasnio je guverner, same po sebi nisu dovoljne, nego je za povećanje standarda građana neophodno nastaviti s provođenjem strukturalnih reformi. Na sastanku je jedna od tema bila i privlačenje izravnih stranih ulaganja, pri čemu je guverner Softić

naglasio kako je potencijal Bosne i Hercegovine prepoznat i tijekom Godišnjega sastanaka i Biznis foruma Europske banke za obnovu i razvitak (EBRD), održanog u Sarajevu, koji je bio veoma uspješan, pored ostalog, i u smislu promidžbe i privlačenja budućih ulaganja u BiH. Također, dosadašnja praksa pokazuje kako većina stranih ulagača ostaje u BiH i reinvestira dobit ostvarenu prethodnim ulaganjima, što je znak unapređenja poslovnog okružja. Na kraju svoga izlaganja, guverner se zahvalio institucijama EU, Europskoj središnjoj banci (ECB) i Europskom sustavu središnjih banaka (ESCB) na nesebičnoj stručnoj i financijskoj pomoći, bez kojih bi bilo jako teško provesti proces neophodnih reformi. U dijalogu su sudjelovali predstavnici zemalja EU, Zapadnoga Balkana i Turske, te predstavnici Europske komisije (EK) i ECB-a.

Samit guvernera, ministara financija i direktora poreznih uprava zemalja regije

Guverner Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH) dr. Senad Softić prisustvovao je 14. lipnja 2019. godine na Samitu guvernera, ministara financija i direktora poreznih uprava zemalja regije koji se održava u Bečićima, Crna Gora. Ovogodišnja tema skupa je „Financijska i monetarna stabilnost regije u uvjetima usporenoga gospodarskog rasta u eurozoni“. Tijekom svoga izlaganja, u sesiji pod nazivom „Monetarna politika i stabilnost bankarskih sustava u uvjetim niske inflacije i kamatnih stopa“, guverner je stavio poseban naglasak na potrebu koordiniranja između monetarne i fiskalne politike, te na značaj stalnih strukturalnih reformi sa posebnim naglaskom na reformu tržišta rada i obrazovnoga sustava. Govoreći o utjecaju monetarne politike Federalnih pričuva (FED) i Europske središnje banke (ECB) na zemlje regije, guverner Softić je istaknuo kako je u regiji posebno velik utjecaj ECB. CBBiH je nedavno donijela odluku o izmjeni negativne kamatne stope na višak likvidnosti banaka, kako bi ih uskladila sa onima kod ECB-a. Analizirajući trenutačne politike ECB-a i FED-a, svi panelisti su se složili da je jako teško predvidjeti kada bi moglo doći do okončanja ere niskih kamatnih stopa. U skladu s tim, naglasio je guverner, središnje banke moraju djelovati proaktivno u sagledavanju potencijalnih rizika zajedno sa

ostalim sudionicima u mreži financijske sigurnosti. Jedna od tema diskusije bila je i uloga međunarodnih financijskih institucija, posebice Međunarodnoga monetarnog fonda (MMF). Guverner Softić je rekao kako je ova institucija saveznik središnjim bankama u očuvanju stabilnosti financijskoga sustava, a u sklopu suradnje središnje banke dobijaju značajnu tehničku pomoć i istaknuo je kako je, bez obzira na program i suradnju sa MMF-om, sva odgovornost za implementiranje na domaćim institucijama. Govoreći o izazovima koje čekaju središnje banke na srednji i duži rok, guverner je istaknuo kako su ključni izazovi koji stoje pred središnjim bankama očuvanje samostalnosti i povjerenja javnosti, što podrazumijeva povjerenje u stabilnu valutu i stabilan financijski sustav. Pored njih treba spomenuti i pritisak na kapital središnje banke, koji je posljedica loših uvjeta za financiranje na međunarodnim tržištima, što traje već nekoliko godina. Osim toga, monetarne vlasti se suočavaju sa potencijalno velikim promjenama koje donosi digitalizacija financija. Ipak, neophodno je zadržati fokus na osnovnim funkcijama središnjih banaka, zaključio je dr. Softić.

Guverner CBBiH na skupu „Program za olakšavanje trgovine“ u sklopu Godišnjega sastanka EBRD

Guverner Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH) dr. Senad Softić, je 7. svibnja 2019. godine održao uvodni govor na skupu “Program za olakšavanje trgovine” (Trade Facilitation program – TFP) koji je održan u sklopu Godišnjega sastanka Odbora guvernera Europske banke za obnovu i razvitak (EBRD), a čiji je domaćin ove godine bila Bosna i Hercegovina. Govoreći o samome TF programu, guverner CBBiH je istaknuo kako je tijekom svoga 20-godišnjeg postojanja isti ostvario velika dostignuća, te da je njegov koncept naišao na pozitivan prijem kod predstavnika financijske industrije i krajnjih korisnika. Ostvareni su izuzetni rezultati na poljima edukacije, dijaloga o politikama, mogućnostima umrežavanja, te na polju trgovačkih transakcija koje je program podupro – konkretno, njih preko 23.000 u vrijednosti od 19 milijardi EUR. Program pruža potporu trgovini u 28 zemalja u kojima posluje EBRD, a u Bosni i Hercegovini podupro je skoro 800 transakcija ukupne vrijednosti preko 71 milijun

EUR. Trenutno EBRD u BiH ima tri banke-partnerice za ovaj program. Guverner je istaknuo kako postoji veliki prostor za napredak u trgovini između BiH i regija koje su u fokusu ovog programa, te da je posebno važno usmjeriti se na veću trgovinsku integraciju regije Središnje i Istočne Europe, a posebice u svjetlu globalnih trgovačkih razmirica. Iznoseći podatke o financijskome tržištu u BiH, guverner Softić je istaknuo da se financijski sustav u BiH, kojim dominira bankarski sektor, u proteklome desetljeću kontinuirano razvijao, uz pozitivne pokazatelje vezane za stabilnost i profitabilnost. Iako je većina pokazatelja i trendova vezanih za financijski sektor pozitivna, CBBiH i ostale relevantne institucije u BiH moraju konstantno pratiti događanja i trendove, kako bi imale spremne odgovore na eventualne izazove koje sa sobom donose financijske inovacije, poput fintecha, narastajućih cyber rizika, korištenja umjetne inteligencije u financijskome posredovanju, te pojave kripto valuta. „Najveći izazov pred nama bit će postizanje balansa između opreza prema rizicima koje sa sobom nose financijske inovacije s jedne strane te, s druge strane, pružanja adekvatnoga prostora kako bi se potencijali tih inovacija neometano razvili u svrhu ostvarenja opće dobrobiti društva“, naglasio je guverner Softić, istaknuvši da ne smiju biti zapostavljene kontinuirane aktivnosti na usklađivanju propisa i praksi s onima koji se primjenjuju u Europskoj uniji (EU), što je jedna od obveza na putu BiH ka punopravnome članstvu u EU. Ovogodišnji skup, koji predstavlja da sada najveći skup o temi financiranja trgovine održan u BiH, u fokusu je imao raspravu o najnovijim globalnim trendovima i razvoju financiranja trgovine, a okupio je preko 200 predstavnika financijskih institucija i organizacija, njih 150 iz 51 države.

Sastanak nizozemsko-belgijske Konstituce MMF/SB

Guverner Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH) dr. Senad Softić nazočio je sastanku nizozemsko-belgijske Konstituce Međunarodnoga monetarnog fonda (MMF) i Svjetske banke (SB) koji je od 21. do 23. lipnja 2019. godine održan u Skoplju, Sjeverna Makedonija. Sastanak se sastojao iz panela i diskusija o relevantnim ekonomskim pitanjima.

FINANSIJSKA EDUKACIJA

Reguliranim kanalima do bržih i sigurnijih transfera novca: novčane doznake iz inozemstva

Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) je u posljednjih nekoliko godina pokrenula, samostalno i u suradnji sa partnerskim organizacijama, niz aktivnosti na podizanju financijske pismenosti i inkluzije stanovništva u BiH. Razlog zbog čega CBBiH inzistira na stavljanju ove tematike u fokus, jeste činjenica da CBBiH predsjedava Stalnim povjerenstvom za financijsku stabilnost i koordinira djelatnosti entitetskih agencija za bankarstvo, te tako ima značajnu ulogu u održavanju financijske stabilnosti u državi. Sva navedena tijela, uz dodatak Agencije za osiguranje depozita BiH, predstavljaju mrežu financijske stabilnosti u zemlji, i u okviru svoga mandata, dužni su činiti sve kako bi tu stabilnost i održali. Jedan od, sve bitnijih, segmenata tih aktivnosti jesu i financijska edukacija i inkluzija, koji su preduvjet da bistanovništvo donosilo racionalne financijske odluke. Ovakve aktivnosti za posljedicu imaju osiguravanje dodatne stabilnosti cijelome sustavu. Sastavni dio toga procesa jesu i aktivnosti na unapređenju suradnje sa medijima, koje CBBiH smatra najbitnijim posrednikom u procesu informiranja i podizanja svijesti javnosti. Financijska edukacija se dotiče mnogih segmenata upravljanja novcem i korištenja financijskih usluga, a ovaj put fokus će biti na novčanim doznakama iz inozemstva, što je aktualna tema za građane BiH i ekonomsku sliku BiH. Kad je riječ o novčanim transferima, krajem travnja, u Gradačcu je održano prezentiranje rezultata istraživanja koje je provela Svjetska banka, uz potporu švicarske Vlade, o temi financijskih navika pošiljatelja i primatelja doznaka. Iako je istraživanje urađeno na ograničenome uzorku, isto je pokazalo kako novčane doznake predstavljaju redovit i veoma značajan izvor prihoda za korisnike. Ipak, mnogi građani u BiH nisu dovoljno financijski uključeni, pa tako i doznake iz inozemstva od rodbine i prijatelja primaju isključivo u gotovome novcu, iako sve banke u BiH nude usluge međunarodnoga platnog prometa putem otvorenog računa. Također, posjedovanje mobilnoga ili internet bankarstva u današnjici je sve više neophodno, uz pretpostavku da osoba ima otvoren račun u banci i bez ovoga je sve teže zamisliti život modernoga čovjeka. Istraživanje je pokazalo kako su cijena, brzina, sigurnost i pristupačnost usluga transfera novca ključni čimbenici koji utječu na odluku o načinu na koji će novac biti poslan, reguliranim ili nereguliranim kanalima. Iako je

70% ispitanika u istraživanju navelo kako regulirani kanali imaju više prednosti od nereguliranih, ipak je 50% reklo kako ne koristi regulirane kanale redovito. Kako bi se ovaj omjer izmijenio u korist reguliranih kanala, tu veliku ulogu mogu imati i poslovne banke koje bi svojim proširenjem ponude mogle doprinijeti usmjeravanju na slanje novca reguliranim kanalima. Otvaranjem računa u banci, klijent dobije mogućnost međunarodnih transfera novca, a što je omogućeno IBAN-om, koji se koristi za jedinstvenu identifikaciju otvorenoga računa. Uvođenjem IBAN-a, odnosno međunarodnoga standarda za numeraciju računa, bankama u BiH omogućeno je uključivanje u sustav automatske obrade deviznih platnih naloga unutar Europske unije. Prednosti su očigledne. Ipak, nevoljko napuštanje navika, strah od novih tehnologija, financijska nepismenost i nedovoljna transparentnost informacija o načinima pružanja usluga su česti razlozi koje pošiljatelji i primatelji navode kad se opredjeljuju za korištenje gotovoga novca. Također, veliki broj građana koji su sudjelovali u istraživanju nisu razumjeli ni druge osnovne financijske pojmove, mogućnosti i prednosti korištenja računa, način funkcioniranja platnih sustava, što otvara prostor pružateljima financijskih usluga da bolje, transparentnije i dostupnije promoviraju usluge transfera putem računa. Iz ovoga kratkog osvrtu o samo jednom izdvojenom segmentu proizlazi koliko je važno znati i razumjeti osnovne pojmove o financijskim uslugama koje su dostupne na tržištu, te koliko je financijska pismenost nužna pretpostavka za sigurno, ekonomično i pametno raspolaganje vlastitim novcem.

Pored planiranih aktivnosti na financijskoj edukaciji korisnika doznaka, u suradnji sa projektom za doznake i plaćanja Svjetske banke, aktivnosti na financijskoj edukaciji i inkluziji CBBiH trenutno realizira i u suradnji i uz podršku Europskoga fonda za jugoistočnu Europu – Development Facility (EFSE DF).

STATISTIKA

Sektor ostalih financijskih institucija u BiH

U okviru redovite statistike, Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) je objavila statističke podatke za kraj 2018. godine o veličini i strukturi bilance stanja financijskih institucija koje pripadaju sektoru Ostalih financijskih (nebankarskih) institucija (OFI). Statistika sektora OFI u BiH na kraju 2018. godine uključuje podatke 26 osiguravajućih društava sa društvom za reosiguranje, 35 investicijskih fondova, 7 leasing društava, 25 mikrokreditnih organizacija, 8 brokerskih kuća i 2 burze. Stanje ukupne aktive sektora OFI u BiH, na dan

31. prosinca 2018. godine iznosilo je 4,15 milijardi KM i veće je za 283,6 milijuna KM ili 7,3% u usporedbi sa stanjem na kraju 2017. godine. Najveću aktivnu u okviru sektora OFI na kraju 2018. godine imaju osiguravajuća društva – 1,92 milijarde KM (46,2% ovoga sektora), zatim slijede mikrokreditne organizacije sa 951,1 milijuna KM (22,9%), investicijski fondovi sa 894,6 milijuna KM (21,5%), leasing društva sa 369,2 milijuna KM (8,9%), preostalih 19,1 milijuna KM (0,5%) se odnosi na brokerske kuće i burze. Porastu aktive sektora OFI na godišnjoj razini najviše su doprinijeli porast aktive mikrokreditnih organizacija 101,45 milijuna KM i društava za osiguranje 100,9 milijuna KM, dok leasing društva i investicijski fondovi bilježe manje poraste od 43,6 milijuna KM i 36,3 milijuna KM. U strukturi aktive sektora OFI najveći udjel imaju krediti (s udjelom od 25,8%) i depoziti (23,8%), slijede ulaganja u dionice (15,1%), ulaganja u vrijednosne papire (13,4%), nefinancijska aktiva (12,8%), a preostalih 9,1% se odnosi na ostala potraživanja. Strukturom pasive sektora OFI dominiraju računi kapitala (udjel od 42,1%), slijede tehničke pričuve osiguranja (31,3%), krediti (17,3%), a preostalih 9,5% su računi ostalih potraživanja. Skoro ista struktura bilance sektora OFI zabilježena je i na kraju 2017. godine, jedino su krediti zabilježili porast u ukupnoj bilančnoj sumi na kraju 2018. godine za oko 1,5% i na strani aktive, a i pasive zahvaljujući porastu aktivnosti na kreditiranju sektora stanovništva od strane mikrokreditnih organizacija. Tijekom proteklih pet godina sektor OFI bilježi pozitivne godišnje stope rasta, a koje su se kretale od 1% do 7,3%, što znači da je u 2018. došlo do ubrzanja rasta. Usprkos ovome rastu nebankarskih institucija, i dalje su banke dominantne jer se na njih odnosi 88,7% ukupne aktive financijskoga sektora. Ova statistika je raspoloživa na polugodišnjem osnovu do 2018. godine, a od 2019. godine statistika sektora OFI će se prikupljati na tromjesečnom osnovu. Statistika sektora OFI je usklađena s međunarodnom metodologijom propisanom od Međunarodnoga monetarnog fonda (MMF). Primjenom ove metodologije moguće je na jedinstven način obračunati sve segmente financijskoga sektora, pošto se primjenjuju jedinstveni način procjene i klasifikacije za sve financijske institucije.

REAKCIJA

CBBiH posluje sukladno ustavnim i zakonskim ovlastima

U svrhu ispravnoga informiranja javnosti, a povodom izjava koje problematiziraju nadležnosti Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH) vezano za pitanje platnih sustava, CBBiH je upoznala javnost o činjenicama vezanim za ovu temu. CBBiH posluje sukladno ustavnim i zakonskim ovlastima, te nijedna njezina aktivnost nije usmjerena na preuzimanje nadležnosti drugih institucija ili tijela. CBBiH je 5. siječnja 2001. godine uspostavila platformu za poravnanje međubankarskih platnih transakcija za žirokliring (ŽK) i bruto poravnanja u realnome vremenu (BPRV), sukladno Zakonu o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine (Zakon) – članak 2 stavak 3 i članak 7 stavak 1 pod b). Kroz platne sustave vrše se poravnanja isključivo međubankarskih platnih naloga, a zakonskim rješenjima koja su u nadležnosti entiteta definiran je platni promet koji se odvija isključivo u poslovnim bankama. Sukladno Zakonu, CBBiH održava platforme za platne sustave i propisuje način njihovog korištenja putem operativnih pravila za ŽK i BPRV. S tim u vezi, Upravno vijeće CBBiH je donijelo odluku, čija je svrha potpuna prilagodba platforme platnih sustava standardima Europske unije (EU), tj. prilagodba ŽK sustava u BiH ŽK sustavu u EU (SEPA – Single Euro Payment Area). Operativnim pravilima se propisuju načini komunikacije, oprema, formati u kojima se poruke dostavljaju u sustav. CBBiH isključivo nadgleda postupke sudionika (poslovnih banaka) u ovim sustavima sukladno propisanim pravilima, a kako bi sustav mogao funkcionirati. CBBiH nije radila i ne radi kontrolu i nadzor nad poslovnim bankama u unutarnjem platnom prometu niti joj je to namjera za ubuduće.

BORBA PROTIV KORUPCIJE

Kontinuirana obuka djelatnika CBBiH o sprečavanju korupcije

U okviru plana borbe protiv korupcije Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH) 2018.-2019. godine, jedna od planiranih aktivnosti je kontinuirana obuka uposlenih vezano za pitanja sprečavanja korupcije. S tim u vezi, uposlenima u CBBiH je dostavljen priručnik „Suzbijanje korupcije i kreiranje planova integriteta u javnim poduzećima“ preuzet za web stranice Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije. Priručnik ukazuje na općenito primjenjive temeljne principe i standarde u borbi protiv korupcije.

PRIZNANJA

CBBiH uručena nagrada za poslovni potez godine 2018. u finansijskome sektoru

Dana 26. lipnja 2019. godine održana je svečanost uručivanja priznanja „Poslovni potez godine 2018“, na kojoj je Centralnoj banci Bosne i Hercegovine (CBBiH) za nadogradnju Jedinstvenoga registra računa poslovnih subjekata u BiH uručeno priznanje za poslovni potez godine u finansijskome sektoru. Tijekom ceremonije, koja je održana u prostorijama Vanjskotrgovinske komore BiH, u organizaciji portala Indikator.ba i Gospodarske komore Federacije BiH, dodijeljene su nagrade u nekoliko poslovnih područja. Povodom dodjele ovoga priznanja, guverner CBBiH dr. Senad Softić se u govoru zahvalio za nagradu i prepoznavanje doprinosa koji daje CBBiH. „CBBiH radi brojne stvari koje su od općega interesa, i sva poboljšanja, koja možda na prvi pogled nisu potpuno uočljiva prosječnome građaninu, doprinose stabilnosti finansijskoga sustava. Jedno od tih područja je i održavanje platnih sustava koji su važan dio finansijske infrastrukture. Stoga smo sretni i ponosni kada profesionalna zajednica i stručna javnost prepozna

naše doprinose“, rekao je guverner Softić. CBBiH je 2004. godine uvela registar transakcijskih računa pravnih osoba. Od 1. studenog 2018. godine izvršena je njegova dogradnja u Jedinstveni registar računa poslovnih subjekata u BiH, na novu platformu i s novim funkcionalnostima. Dograđeni registar donio je nova tehnološka rješenja, veći broj podataka i nove funkcionalnosti. Novost je da su sada u registru svi računi poslovnih subjekata, dok je prije sadržavao samo transakcijske račune. Nadalje, registar je na principu rada u realnome vremenu, što podrazumijeva prikupljanje podataka stalno tijekom radnog vremena i njihovo obrađivanje kao takvih. To podrazumijeva njihovu veću ažurnost u odnosu na prethodni registar, a što je jako bitno, imajući u vidu da su podaci iz registra bitni poslovnim bankama, poreznim tijelima, organima uprave, organima za provođenje zakona te ostalim razinama vlasti prilikom otkrivanja finansijskih struktura i transakcija koje kompanije i pojedinci mogu iskoristiti na nezakonit način. Registar, također, pruža informacije svim pravnim i fizičkim osobama koje naplatu potraživanja moraju tražiti prinudnim putem preko ovlaštenih institucija. Također, jako bitna novost je i to da institucije i organi svih razina vlasti imaju mogućnost izravnoga pristupa registru putem interneta.

POSJETI

Učenici Francuske osnovne škole iz Sarajeva i sveučilišta iz Austrije posjetili CBBiH

Centralnu banku Bosne i Hercegovine (CBBiH), 12. lipnja 2019. godine posjetili su učenici Francuske osnovne škole iz Sarajeva. U okviru aktivnosti na finansijskoj edukaciji i inkluziji koju CBBiH realizira u suradnji i uz potporu Europskoga fonda za jugoistočnu Europu – Development Facility (EFSE DF), za učenike je upriličena adekvatna prezentacija. Šef Kabineta guvernera mr. Almir Salihović upoznao je učenike o ulozi i značaju CBBiH, dok je Hata Begić, iz Udruženja za odgovorno upravljanje osobnim financijama „U plusu“, održala prezentaciju na temelju koje su učenici stekli dodatna znanja i vještine upravljanja svojim novcem, o štednji te o temeljnim obilježjima najčešće korištenih finansijskih proizvoda u BiH. Studenti University of Applied Sciences iz Eisenstadta (Austrija) također su boravili u posjetu CBBiH 20. lipnja 2019. godine, a domaćin ovoj skupini studenata bila je viceguvernerka dr. Milica Lakić. CBBiH je izuzetno zadovoljna zbog činjenice da, osim studenata i učenika sa prostora BiH, i studenti sa sveučilišta u inozemstvu pokazuju interesiranje za rad ove institucije.

NATJECANJA

Održani sportski bankarski susreti

U organizaciji Udruge banaka Bosne i Hercegovine (UBBiH), u Tesliću su od 13. do 16. lipnja 2019. godine organizirani 16. Bankarski sportski susreti na kojima je sudjelovala i Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH) sa 36 djelatnika. I ove godine djelatnici CBBiH su ostvarili zapažene rezultate, 2. mjesto u odbojci (muškarci) i 3. mjesto (stolni tenis muškarci), dok su ekipe maloga nogometa, košarke i kuglanja svoja natjecanja završile u četvrtzavršnici. Zatvaranje 16. Bankarskih susreta 2019. proglasio je Berislav Kutle, predsjednik UBBiH, a ostvareni su sljedeći rezultati:

POBJEDNICI U VIP NATJECANJIMA:

VIP TENIS PAROVI:

VLADO POŠTIĆ, Agencija za osiguranje depozita BiH i ŽELIMIR DURSUN, Agencija za bankarstvo Republike Srpske

VIP TENIS POJEDINAČNO:

DRAGOSLAV ĐUROVIĆ, MF Banka Banja Luka

VIP KUGLANJE:

1. HERIBERT FERNAU, član Uprave Raiffeisen banke
2. IGOR JOVIČIĆ, član Uprave Nove banke
3. UGUR OZYIGIT, član Uprave Ziraat banke

NATJECATELJSKI SPORTOVI

KOŠARKA

Žene:

1. NOVA BANKA AD BANJA LUKA
2. RAIFFEISEN BANK DD BH
3. UNICREDIT BANK AD BANJA LUKA

Muškarci:

1. UNICREDIT BANK AD BANJA LUKA
2. NOVA BANKA AD BANJALUKA
3. RAIFFEISEN BANK DD BH

KUGLANJE

Žene:

1. AGENCIJA ZA BANKARSTVO RS
2. SPARKASSE BANK DD BiH
3. AGENCIJA ZA BANKARSTVO FBiH

Muškarci:

1. SPARKASSE BANK DD BiH
2. RAIFFEISEN BANK DD BH
3. UNICREDIT BANK DD MOSTAR

ODBOJKA

Žene:

1. UNICREDIT BANK AD BANJALUKA
2. SPARKASSE BANK DD BiH
3. INVESTICIONO RAZVOJNA BANKA RS

Muškarci:

1. INTESA SANPAOLO BANKA DD BiH
2. CENTRALNA BANKA BiH
3. UNICREDIT BANK AD BANJALUKA

STOLNI TENIS

Žene:

1. ZIRAAT BANK DD BiH
2. UNICREDIT BANKA DD MOSTAR
3. ADDIKO BANKA

Muškarci:

1. SPARKASSE BANK DD BiH
2. NOVA BANKA AD BANJA LUKA
3. CENTRALNA BANKA BiH

ŠAH

Žene:

1. BOSNA BANK INTERNATIONAL DD SARAJEVO
2. UNICREDIT BANK DD MOSTAR
3. RAIFFEISEN BANK DD BiH

Muškarci:

1. ADDIKO BANK
2. BOSNA BANK INTERNATIONAL DD SARAJEVO
3. RAIFFEISEN BANK DD BiH

NOGOMET:

1. UNICREDIT BANK DD MOSTAR
2. NOVA BANKA AD BANJA LUKA
3. MF BANKA AD BANJA LUKA

PEHAR ZA FAIR PLAY

PRIVREDNA BANKA DD SARAJEVO

UKUPNI POBJEDNIK:

1. NOVA BANKA AD BANJA LUKA
2. RAIFFEISEN BANK DD BiH
UNICREDIT BANK DD MOSTAR
3. UNICREDIT BANK AD BANJA LUKA
4. SPARKASSE BANK DD BiH

CBBiH i euro integracije

Kao što je poznato, Europsko povjerenstvo (EP) je 29. svibnja 2019. godine objavilo Mišljenje o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u Europskoj uniji (EU), čiji je sastavni dio Analitičko izvješće u kojem je EP analiziralo situaciju u BiH i, između ostalog, navelo i prioritete na kojima BiH mora raditi na putu pridruženja EU.

Poglavlje 17: Ekonomska i monetarna politika: Pravila EU zahtijevaju neovisnost središnjih banaka i zabranjuju im izravno financiranje javnoga sektora. Države članice koordiniraju svoje ekonomske politike i podliježu fiskalnome ekonomskom i financijskome nadzoru.

„Monetarna politika je doprinijela održavanju stabilnosti, na temelju aranžmana valutnoga odbora kao ključnog čimbenika stabilnosti. Istovremeno, aranžman valutnoga odbora podrazumijeva da se teret prilagodbe vanjskim šokovima mora rasporediti i na druge strateške oblasti, a posebice na fiskalnu politiku. Neovisnost Centralne banke mora se osigurati i očuvati. Iako je monetarna politika do sada podupirala ekonomsku stabilnost, potrebno je uložiti znatne dodatne napore i intenzivirati pripremne aktivnosti kako bi BiH sudjelovala u trećoj fazi ekonomske i monetarne unije kao država članica s pravom izuzeća“.

Mišljenje Povjerenstva o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u EU i Analitičko izvješće

Nakon što je uz veliki doprinos Centralne banke Bosne i Hercegovine (CBBiH) završena aktivnost izrade odgovora na Upitnik EP, daljnja zadaća CBBiH u procesu pridruženja EU je nastavak usklađivanja i konvergencije sa EU standardima u svim segmentima središnjega bankarstva. Obveza prilagođavanja i ispunjenja niza uzajamno povezanih pravnih i ekonomskih kriterija je veliki izazov s kojim se suočavaju sve središnje banke u procesu pridruženja EU. U ovome procesu, CBBiH ima veliku potporu EP i Europskoga sustava središnjih banaka (ESCB), koji kroz tehničku suradnju i prijenos stručnih znanja pomažu CBBiH u pripremama za pristup u ESCB kad Bosna i Hercegovina uđe u EU.

Regionalni program „Jačanje institucionalnih kapaciteta središnjih banaka Zapadnoga Balkana u cilju integracije u Europski sustav središnjih banaka“ u sklopu makro programa „Unapređenje ekonomskoga upravljanja i konkurentnosti“ uz financijsku potporu EU IPA II

Njemačka savezna banka (Deutsche Bundesbank), je 26. ožujka 2019. godine, zajedno sa 17 nacionalnih središnjih banaka iz ESCB i Europskom središnjom bankom (ECB), pokrenula program koji financira EU, a u korist središnjih banaka i tijela nadležnih za nadzor

iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Sjeverne Makedonije, Srbije i Kosova u skladu s Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN-a 1244. Krajnji korisnici programa su Banka Albanije, Centralna banka Bosne i Hercegovine, Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (FBA), Agencija za bankarstvo Republike Srpske (ABRS), Centralna banka Republike Kosovo, Centralna banka Crne Gore, Narodna banka Republike Sjeverne Makedonije i Narodna banka Srbije. EU je, iz Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA II), izdvojila dva milijuna eura za provedbu aktivnosti u programu tijekom 24 mjeseca. Program provodi ESCB kroz koordiniran pristup i predsjedavanje Deutsche Bundesbank. Partnerske nacionalne središnje banke u Programu su: Nacionalna banka Belgije, Nacionalna banka Bugarske, Češka narodna banka, Banka Grčke, Banka Španjolske, Banka Francuske, Hrvatska narodna banka, Banka Italije, Banka Litve, Mađarska narodna banka, Banka Nizozemske, Narodna banka Austrije, Narodna banka Poljske, Banka Portugala, Nacionalna banka Rumunjske, Banka Slovenije i Narodna banka Slovačke, te Centralna banka Irske i Banka Luksemburga koje su naknadno uključene u program uz jednoglasnu odluku svih članova Upravnoga odbora programa (PSC).

Struktura upravljanja programom

PSC, koji čine Deutsche Bundesbank, partnerske NCB, osam institucija krajnjih korisnika i EP, prati napredak, daje smjernice i donosi odluke. PSC ima odlučujuću ulogu u upravljanju programom, kao i za daljnji razvoj sadržaja aktivnosti. PSC-om predsjedava menadžer programa iz Deutsche Bundesbank. Sastanci PSC-a se održavaju tromjesečno. Program je nastavak ranijih uspješnih programa ESCB-a i namijenjen je zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima sa Zapadnoga Balkana koji su obuhvaćeni Uredbom IPA. Cilj programa je dodatno jačanje institucionalnih kapaciteta središnjih banaka Zapadnoga Balkana i dvije agencije za nadzor banaka u Bosni i Hercegovini, FBA i ABRS, prvenstveno kroz osnaživanje analitičkih kapaciteta i alata za kreiranje politika, te kroz prijenos najboljih međunarodnih i europskih standarda u nacionalne prakse. Program predstavlja nastavak tradicije programa tehničke suradnje koje financira EU za središnje banke Zapadnoga Balkana, uključujući i prvi program koji je CBBiH realizirala još 2007. godine. Odjel za europske integracije je 4. travnja 2019. godine u CBBiH održao prezentaciju programa u cilju jačanja svijesti o značaju programa EU, upoznavanja rukovodstva i službenika CBBiH sa ključnim temama, aktivnostima, obvezama i administrativno –financijskim procedurama u programu.

Program je strukturiran iz dvije komponente.

Modaliteti komponente 1 se odnose na:

✓ Seminare i edukaciju (20 seminara tijekom razdoblja provedbe). Obuke su usmjerene na oblasti bankarske supervizije, financijske stabilnosti, zaštite korisnika financijskih usluga i financijske inkluzije, oporavka i sanacije, monetarne politike, platnih sustava, statistike, usklađenosti i EU integracija, politike

upravljanja, računovodstva i interne revizije, inkluzije, oporavka i sanacije, monetarne politike, platnih sistema, statistike, usklađenosti i EU integracija, politike upravljanja, računovodstva i interne revizije.

✓ Radionice na visokoj razini koje su namijenjene donositeljima odluka, a obuhvatit će sljedeća područja: loši krediti i način njihove sanacije, kao i pitanja upravljanja (npr. neovisnost središnje banke, komunikacija između vlade i središnje banke).

✓ Od početka provedbe do sredine rujna 2019. godine, 11 službenika CBBiH je sudjelovalo na seminarima u sljedećim područjima: a) Financijska inkluzija i zaštita potrošača; b) Statistika; c) Računovodstvo; d) Financijska stabilnost. U narednome razdoblju (rujan-listopad 2019. godine), planirani su seminari kojima će nazočiti sedam službenika CBBiH, iz oblasti: a) Platni sustavi; b) EU integracije. U skladu sa indikativnim planom obuka, do kraja godine je planiran seminar iz oblasti Monetarna politika.

Budući se program zasniva na Zaključcima i preporukama Ekonomskoga i financijskoga dijaloga između EU i Zapadnoga Balkana i Turske, koje je ECOFIN usvojio 17. svibnja 2019. godine: Očuvati integritet aranžmana valutnoga odbora i neovisnost središnje banke kako bi se održala monetarna stabilnost. Jačati analitičke i prognostičke kapacitete središnje banke i razviti set instrumenata kroz uspostavu ankete o kreditnim aktivnostima banaka i inflacijskim očekivanjima, programska komponenta 2 se odnosi na izravnu bilateralnu potporu Austrijske narodne banke CBBiH u realiziranju „Ankete o kreditnim aktivnostima banaka“.

Seminari i edukacija u sklopu EU regionalnoga projekta „Jačanje institucionalnih kapaciteta središnjih banaka Zapadnoga Balkana s ciljem integracije u ESCB“

- ✓ Izvrсна percepcija od strane krajnjih korisnika – sudionika seminara
- ✓ Adekvatna kombinacija predavanja i interaktivnih zadataka
- ✓ Razmjena znanja i iskustava
- ✓ Jačanje mreže kontakata

Edukacija “Statistics I“,

U Hrvatskoj narodnoj banci (HNB), od 7. do 9. svibnja 2019. godine održana je edukacija u okviru regionalnoga EU Programa, „Statistics I“, u organizaciji Deutsche Bundesbank, Centre for International Central Bank Dialogue Programme. Edukaciji su nazočile Nevena Ćosić, Emina Milišić i Milica Krajišnik iz Odjela za statistiku i publikacije CBBiH. Prioritetne teme su bile zasnovane na metodologiji ECB: statistika financijskih računa, monetarna statistika, statistika kamatnih stopa, statistika vladinih financija i statistika vrijednosnih papira, bazirano na praktičnim iskustvima Bugarske, Austrijske, Hrvatske i Češke narodne banke. Obrađene su sljedeće teme: upoznavanje sa jedinstvenim, visoko strukturiranim sustavom izvješćivanja HNB-a za potrebe monetarne statistike i nadzora, austrijski integrirani model podataka, izrada

višedimenzionalnih izvora podataka u primarnoj statistici i razgraničenje odgovornosti za razvoj FA proizvodnoga pristupa utemeljenoga na pristupu odozdo prema gore, proizvodnja financijskih računa u Austriji, registar institucija (RIAD), iskustvo Bugarske, višestruko korištenje registra institucija i izvješćivanje ECB RIAD-a, ponovno usklađivanje mikro podataka sa postojećom statistikom - slučaj statistike vrijednosnih papira (emisije i držanje vrijednosnih papira) HNB, pregled financijskoga sektora u Bugarskoj. Također, obrađeno je i sastavljanje statistike osiguravajućih društava: integrirani pristup, monetarna statistika, statistika kamatnih stopa i LTIR - metodologija, kompilacija i diseminacija, statistika MFI kamatnih stopa zasnovana na sustavu prikupljanja podataka HNB, unapređenje kvaliteta podataka statistike vladinih financija uz optimizaciju proizvodnoga sustava u okviru nacionalnih statističkih organa, praktični utjecaji reprogramiranih kredita u MIR statistici Češke. Presentacije su bile stručne i korisne uz aktivnu raspravu svih nazočnih, stručnjaci su bili dostupni za pitanja sudionika, a Narodna banka Hrvatske se pokazala kao dobar domaćin i organizator. Seminar je koristan s aspekta upoznavanja sa iskustvima i praksama u određenim oblastima statistike (statistika financijskih računa, monetarna statistika, statistika kamatnih stopa, statistika vladinih financija i statistika vrijednosnih papira) središnjih banaka zemalja iz regije koje su već članice ESCB. Obzirom na status naše zemlje, kao i planove za buduće aktivnosti na razvoju statistike CBBiH u smislu funkcioniranja u odnosu na ECB, seminar je pružio osnovne smjernice za nastavak rada na razvoju spomenutih statistika.

Seminar iz oblasti računovodstva

Od 11. do 13. lipnja 2019. godine, u Narodnoj banci Rumunjske u Bukureštu održan je seminar za računovodstvene propise koji se primjenjuju u središnjim bankama koje slijede Računovodstvene smjernice ECB. Seminar je organizirala Deutsche Bundesbank u sklopu Programa jačanja kapaciteta središnjih banaka Zapadnoga Balkana prilikom integriranja u ESCB. U ime CBBiH seminaru su nazočile samostalni stručni suradnik financijski analitičar i kontrolor Tamara Gavrić i viši stručni suradnik za plaće, poreze i doprinose Maja Vuković iz Odjela za računovodstvo i financije Centralnog ureda CBBiH, te viši stručni suradnik za opće i administrativne poslove Azra Bajraktarević iz Službe za računovodstvo, opće i administrativne poslove Glavne jedinice Sarajevo CBBiH. Na trodnevnome seminaru predavači su bili predstavnici središnjih banaka Rumunjske, Slovenije i Poljske koji su ujedno i rukovoditelji računovodstveno-financijskih sektora. Seminar je bio podijeljen na teorijski i praktični dio, a učesnici su bili predstavnici središnjih banaka koji još uvijek primjenjuju Međunarodne standarde financijskoga izvješćivanja (MSFI). Predavači su sudionik upoznali o računovodstvenim propisima po ECB računovodstvenim smjernicama, te izvršili usporedbu sa načinom rada po MSFI. Obradeni su računovodstveni tretmani poslovnih transakcija svojstvenih samo središnjim bankama (monetarno zlato, MMF transakcije). Prezentirana je organizacija računovodstvene funkcije i IT sustava kao potpora ovoj funkciji te su napravljene usporedbe različitih načina rada u središnjim bankama u regiji. Treći dan sudionici su se upoznali o strukturi financijskih izvješća i načinu financijskoga izvješćivanja po ECB računovodstvenim smjernicama. Od posebnoga značaja bilo je sastavljanje financijskih izvješća na dnevnoj osnovi i po propisanim obrascima i dostavljanje ECB-u kako bi se u svakom trenutku moglo utvrditi stanje likvidnosti u euro sustavu. CBBiH je sukladno Zakonu o CBBiH, obvezna primjenjivati MSFI i asimetričan pristup u tretmanu nerealiziranih gubitaka i dobitaka kao i središnje banke euro sustava. U sklopu seminara razmijenjena su iskustva sa drugim sudionicima i predavačima, te su identificirani izazovi i područja za poboljšanje poslovnih procesa računovodstvene funkcije, posebice u segmentu automatiziranja operativnih aktivnosti kroz vrlo razvijen IT sustav potpore. Nova znanja i stečeni kontakti sa drugim predstavnicima središnjih banaka doprinijeti će daljnjem jačanju kapaciteta u ovoj oblasti i unapređenju poslovnih procesa. Ova saznanja su poslužila kao solidna osnova za razumijevanje brojnih potrebnih koraka koje će CBBiH morati realizirati po ovome pitanju kada BiH bude aktivno počela poduzimati korake ka pristupanju EU zajednici.

ІНФО ИНФО
СВВІН ЦББИХ

www.cbbh.ba

Centralna Banka Bosne i Hercegovine
Central Bank of Bosnia and Herzegovina

@CBBIH

РИЗИЦИ У ПОСЛОВАЊУ

Управљање финансијским ризицима у ЦББиХ

Централна банка Босне и Херцеговине (ЦББиХ) изложена је различитим врстама ризика из којих могу проистећи негативни ефекти на пословање банке. Задатак ЦББиХ није да избјегне ризике, већ да ризицима професионално управља. Процес управљања ризицима обухвата идентификовање, мјерење и процјену ризика с циљем минимизирања њихових негативних ефеката на финансијски резултат и капитал банке. У ЦББиХ издваја се Одјељење за управљање ризицима као посебан организациони облик који послује унутар Сектора за монетарне операције, управљање

девизним резервама и готовином и у чијем је дјелокругу рада процес управљања ризицима. Највећи дио активности овог организационог облика су у вези с процесом управљања девизним резервама. У процесу управљања девизним резервама ЦББиХ је изложена различитим финансијским ризицима: кредитни ризик, ризик ликвидности, тржишни ризик и остали ризици (ризик поравнања, ризик везан за скрбника, оперативни ризик и правни ризик). Кредитни ризик представља ризик неизвршења обавеза или уговорених обавеза од стране друге уговорне стране. ЦББиХ је изложена кредитном ризику кроз улагања у депозите код страних комерцијалних банака, Банке за међународна поравнања (BIS) и националних централних банака и улагања у дужничке хартије од вриједности с фиксним приходом. Монетарна пасива ЦББиХ у сваком моменту мора бити покривена девизном активом, те се примјењује веома опрезан приступ приликом преузимање кредитног ризика. Ограничавање кредитног ризика могуће је кроз одабир уговорних страна или финансијских инструмената високог кредитног рејтинга, односно одређивањем лимита за износе који могу бити инвестирани код појединачне уговорне стране или у одређене врсте финансијских инструмената. Управљање кредитним ризицима у ЦББиХ остварује се ограничавањем обима финансијских инструмената или ограничавањем уговорних страна и емитената на оне с прихватљивим кредитним рејтингом; дефинисањем ограничења у погледу концентрације инвестирања код сваке појединачне уговорне стране, ограничавањем максималног износа инвестирања у појединачну врсту финансијског инструмента, величину емисије појединачне хартије од вриједности и рочности инвестирања. Ризик ликвидности односи се на могуће потешкоће у брзој ликвидацији дијела активе усљед неповољних тржишних услова или непожељног кретања цијена на финансијском тржишту. Управљање ризицима ликвидности подразумијева обезбјеђивање готовинских износа по основу девизних резерви у кратком временском периоду и уз прихватљиве трошкове. У земљама које примјењују аранжман валутног одбора, девизне резерве су посебно изложене ризику ликвидности због

потребе за потпуном конвертибилношћу домаће валуте у страну и обрнуто. Код великог броја централних банака, у структури девизних резерви, постоји ликвидни портфел који чине најликвиднији финансијски инструменти. ЦББиХ, усљед потребе гарантовања конвертибилности КМ, дневну ликвидност обезбјеђује рочном усклађеношћу девизних резерви уз константно надгледање стварних и пројцираних будућих новчаних токова. Строго су дефинисани износ инвестирани у финансијске инструменте који обезбјеђују дневну ликвидност, износ који се може инвестирати у појединачну хартију од вриједности с фиксним приходом, максимални преостали рок до доспијећа. Континуирано се прати и анализира обим потреба за ликвидношћу ради адекватног управљања и провјере да ли је ниво потреба за ликвидношћу

добро процијењен у периоду посматрања. Тржишни ризик представља ризик да ће промјена цијена на тржишту, као што су каматне стопе, цијене финансијске имовине и курс страних валута утицати на приходе банке или на вриједност улагања у финансијске инструменте. Циљ управљања тржишним ризицима јесте контрола и управљање ризицима у оквиру прихватљивих параметара, како би се оптимизирао поврат. ЦББиХ је изложена девизном и каматном ризику као најважнијим компонентама тржишног ризика. Каматни ризик представља ризик промјене нето тржишне вриједности портфела хартија од вриједности с фиксним приходом усљед неповољних кретања каматне стопе. ЦББиХ је изложена каматном ризику инвестирањем девизних резерви у депозите и дужничке инструменте који, у зависности од периода инвестирања, носе различите каматне стопе. Овим ризицима се управља одређивањем прихватљиве дужине трајања орочења депозита и рока доспијећа дужничких хартија од вриједности у које се инвестира. С дужим роком доспијећа финансијских инструмената у које су инвестирани девизне резерве, већи је и припадајући ризик промјене њихове тржишне вриједности. Девизни ризик представља ризик промјене вриједности девизне активе и пасиве усљед промјена девизног курса. ЦББиХ је изложена девизном ризику кроз трансакције у страним валутама. Промјена девизног курса домаће валуте према валутама у портфелу девизних резерви утиче на смањење вриједности девизних резерви изражених у домаћој валути у односу на девизне обавезе у домаћој валути. Управљање девизним ризицима обавља се усклађивањем валутне структуре активе и пасиве. С обзиром да је девизна актива ЦББиХ претежно у евр, а максималан износ који се може држати у другим конвертибилним валутама подложним промјенама девизног курса не смије прелазити 50% укупног износа несмањеног капитала и резерви ЦББиХ, изложеност девизном ризику је строго ограничена. strogo ograničena.

У ОРГАНИЗАЦИЈИ УПРМБИХ

Специјалистички семинар о плановима опоравка

Удружење професионалних ризик менаџера у Босни и Херцеговини (УПРМБИХ) је 7. 6. 2019. године у Сарајеву, у сарадњи с Ernst & Young Београд, Србија, одржало једнодневни специјалистички семинар о теми „Планови опоравка“ у складу с најновијим захтјевима и прописима Европске уније, уз учешће 55 представника банкарског и финансијског сектора у БиХ. У уводном излагању присутним се у име Удружења обратио Денис Хасанић, члан Управног одбора УПРМБИХ, док су предавачи били представници Ernst & Young Београд, експерти с вишегодишњим искуством у банкарском и финансијском сектору. У складу с најновијим захтјевима и прописима ЕУ, локални регулатор Агенција за банкарство Федерације Босне и Херцеговине је током 2017. године усвојила регулаторни оквир за планове опоравка у виду Одлуке о плановима опоравка банке и банкарске групе и Смјерница за процјену планова опоравка. У септембру 2018. године банке су почеле с израдом првих планова опоравка, а од 2019. године од стране Агенције за банкарство Федерације Босне и Херцеговине почела је процјена планова опоравка.

Успостављање планова опоравка

План опоравка треба да обезбједи одржавање или поновно успостављање финансијске стабилности и одрживости у проблематичним ситуацијама, при чему недостатак капитала, односно проблеми с ликвидношћу, представљају кључне опасности у погледу континуитета, тј. одрживости пословања. Од институције се очекује конзистентност и кохерентност између интерне процјене адекватности капитала (ICAAP), односно адекватности ликвидности (ILAAP) и планова опоравка, укључујући сигнале раног упозоравања и индикаторе опоравка, ескалационе процедуре и потенцијалне акције менаџмента. Потенцијалне акције у оквиру ICAAP-а и ILAAP-а је потребно без одлагања рефлектовати у плану опоравка и обрнуто. План опоравка мора бити конзистентан с општим оквиром за управљање ризицима банке те садржавати детаљан опис показатеља и опис поступака доношења одлуке о спровођењу одређене мјере која ће бити одговор.

Показатељи у плану опоравка и њихова улога

Показатељи у плану опоравка откривају могуће рањивости, слабости или угрожености различитих подручја пословања. То су квантитативни и квалитативни финансијски подаци о финансијском стању банке на основу којих се утврђује када се одговарајућа мјера из плана опоравка може предузети. Уколико показатељи достигну одређену граничну вриједност, потребно је предузети одговарајуће опције опоравка како би се очувало или поновно успоставило одрживо пословање и задовољавајући финансијски положај. Показатељи треба да буду једноставни за праћење, јасно дефинисани, предмет редовног преиспитивања, природом и бројем у складу с пропорцијама банке, успостављеним системом управљања ризицима и пословним моделом банке. Показатељи у плану опоравка су четири обавезна: показатељи капитала (стопа адекватности регулаторног капитала; стопа редовног основног

капитала; стопа финансијске полуге); показатељи ликвидности (рочна усклађеност финансијске aktive и пасиве до 30 дана; рочна усклађеност финансијске aktive и пасиве до 90 дана; рочна усклађеност финансијске active и пасиве до 180 дана; коефицијент покрића ликвидности (LCR); коефицијент нето стабилног финансирања (NSFR); показатељи профитабилности (профитабилност имовине (ROA); профитабилност капитала (ROE); значајни губици по основу оперативног ризика); показатељи квалитета active (учешће неквалитетних кредита у укупним кредитима; стопа раста неквалитетних кредита; покривеност неквалитетних кредита исправкама вриједности); и двије опционе категорије показатеља: макроекономски показатељи – БДП промјене, кретања у секторима итд; тржишни показатељи – промјене курса, тржиште некретнина, промјене кредитног рејтинга, цијена акција, P/B ratio, CDS за банку итд.

Опције и мјере опоравка

Мјере опоравка представљају скуп једне или више управљачких активности или стратегија које банка треба да предузме, а које се дефинишу планом опоравка и које су осмишљене с циљем одржавања или поновног успостављања финансијске стабилности у ситуацији финансијских поремећаја. Опције опоравка представљају једну или више активности, споразума, мјера или стратегија банке или банкарске групе које су обухваћене планом опоравка и служе поновној успостави одрживог пословања банке или банкарске групе у ситуацијама озбиљног финансијског поремећаја, а чији је главни циљ осигурати одрживост кључних функција и основних пословних линија. Широки избор опција опоравка треба да одговори на ситуације значајног погоршања финансијског стања банке, а њихова примјена треба да омогући поновно успостављање одрживог пословања и одговарајућег финансијског стања. Препорука Европске централне банке (ЕЦБ) је да се не треба ограничавати у броју опција опоравка, не ограничавати се на оне које се лако имплементују и не искључивати опције опоравка које подразумевају промјене у пословању. Одређене опције опоравка могу да утичу на кључне пословне активности и пословни модел банке. При томе, под кључним пословним активностима подразумевају се пословне активности и повезане услуге које представљају материјални извор прихода, профит или франшизну вриједност за банку или групу којој банка припада. У плану опоравка планиране пословне активности садрже приказ пројектованих вриједности билансних позиција и основних индикатора пословања и омогућавају утврђивање везе с идентификованим кључним пословним активностима и кључним/критичним функцијама. Најчешће идентификоване критичне функције од стране банака су: текући рачуни становништва, кредити становништву – стамбени кредити и кредити обезбјеђени колатералом, платни промет, кредити привреди, депозити привреде, те у мањој мјери ауто кредити и пољопривредни кредити.

Стрес сценариј

Како би се процијенио утицај и изводљивост опција опоравка и прикладност коришћених показатеља у плану опоравка, банка тестира отпорност на стрес. Наводи се низ сценарија озбиљног финансијског поремећаја у различитим хипотетичким ситуацијама, при чему системски значајне банке и оне с нето билансном активом већом од 500 милиона КМ морају користити најмање три сценарија, док остале банке могу

користити само један сценарио. Сценариј може бити системски, специфични и комбиновани. Банка треба детаљно образложити уколико неки од сценарија није примјенив. Тестирање отпорности на стрес проводи се најмање једном годишње, при чему се сценарио мора заснивати на догађајима који су најрелевантнији за банку или банкарску групу, тј. који су изузетни, али су могући. Обрнуто тестирање отпорности на стрес представља полазну основу за развој „near-default“ ситуација, односно ситуација према којима би пословни модел банке или банкарске групе постао неодржив уколико се мјере опоравка не би успјешно спровеле. Неки од догађаја који би представљали системски сценарио су: престанак рада друге уговорне стране који би утицао на финансијску стабилност земље, смањење расположиве ликвидности, повећан ризик државе и одлив капитала из земље у којој се налази значајан дио изложености банке, неповољна кретања цијена некретнина. Догађаји за специфични сценарио могу бити: престанак рада друге уговорне стране значајне за банку, значајан одлив ликвидних средстава банке, значајни губици по основу пласмана банке и/или оперативног ризика, нарушена репутација банке или банкарске групе.

План комуникације

План извјештавања унутар банке о спровођењу плана опоравка обухвата извјештавање: чланова управе банке, управног одбора банке, руководиоца организационих дијелова банке, представника запослених и остало интерно извјештавање. План извјештавања трећих лица о спровођењу плана опоравка обухвата извјештавање: акционара и других улагача, депонената, надлежних институција, других уговорних страна и јавности. Главни циљеви плана комуникације су пружање правовремених и тачних информација свим релевантним учесницима у процесу како би се минимизирао потенцијални ризик репутације и избјегле негативне посљедице како из интерног тако и из екстерног окружења. Осим тога, план комуникације треба да омогући усаглашавање са законским прописима који регулишу дату област.

Недостаци и материјални недостаци

Утврђивање недостатака и материјалности је у крајњој инстанци „expert judgement“ регулаторног тијела. Регулатор настоји утврдити да ли има или нема недостатака, а потом приступа ојени материјалности, при чему материјални недостатак представља недостатак који доводи до озбиљних сумњи у дјелотворност плана опоравка. Уколико нема недостатака, ојена ће бити „потпуно задовољавајуће“ или „задовољавајуће – уз мање унапређење“. Уколико постоје недостаци, ојена је „незадовољавајуће – уз значајна унапређења“ или „потпуно незадовољавајуће – уз значајна унапређења“.

РЕГУЛАТИВЕ

Банкарски систем и Базел III

Јак и отпоран банкарски систем основа је за одрживи економски развој. Након финансијских криза у првој деценији 2000. године увидјело се да банкарски системи нису били способни да на адекватан начин апсорбују шокове који су изазивали ефекат прелијевања из финансијског у реални сектор. Један од главних разлога економске и финансијске кризе која је почела 2007. године јесте да су банкарски системи многих земаља изградили претјерану ванбилансну изложеност. Све то било је праћено постепеним смањивањем нивоа и квалитета капиталне базе. Истовремено, банке нису имале довољне ликвидносне резерве да апсорбују губитке. Проблеми у банкарском систему убрзо су се пренијели и на остатак финансијског система, што је имало за посљедицу масовно смањење ликвидности и расположивости извора финансирања. Тако су кризе подстакле детаљну ревизију банкарске регулативе, на националном, европском и глобалном нивоу. На глобалном нивоу извршена је ревизија постојећег Базела II, у смислу увођења Базела III. Базел III је међународни сет мјера развијен од Базелског комитета за супервизију банака као одговор на финансијску кризу 2007.-2009. Пооштрен је оквир у којем банке дјелују, регулатива је постала изузетно захтјевна и континуирано се унапређује. Основни циљеви нове реформе били су да се повећају способности банкарског система да апсорбује шокове, одржавање континуираног позајмљивања реалној економији, побољшавање надзора над банкама, унапређење процеса управљања ризицима као и унапређење система управљања банкама. Базел III смањитиће способност банака да преузимају превише ризика на себе, односно ограничитиће се системски ризик. За примјену Базела III био је потребан период транзиције од 2011. до краја 2018. године, а пуна примјена почела је од 1. 1. 2019. године. Базел III прописи садрже неколико важних промјена везаних за структуру капитала банака. Суштина ових капиталних захтјева није само да банке морају имати више капитала, већ њихов капитал мора бити и квалитетнији. Ови захтјеви могли би у скорој будућности довести до пада профитабилности банкарског система. У циљу усклађивања са ЕУ регулативом у БиХ је започет процес реформи на унапређењу регулаторног оквира. Нова регулатива обухвата период од преко десет година од када је иста на снази у ЕУ. У априлу, 2017. објављен је нови Закон о банкама у ФБиХ, а крајем 2017. објављене су одлуке и инструкције Агенције за банкарство ФБиХ из домена управљања ризицима. И током 2018. у БиХ је настављен био реформски процес те је извршена допуна важећих регулаторних захтјева у погледу интерног процеса процјене. Процес транзиције, како за комерцијалне банке тако и за регулатора изузетно је захтјеван. Банке ће требати значајно улагати у развој нових алата, процеса, специјалистичку обуку запослених како би адекватно одговориле на све захтјеве регулатора.

ПРОЈЕКТИ

ЦББиХ: усклађивање платних система са стандардима ЕУ

Централна банка Босне и Херцеговине (ЦББиХ) је од 3. 6. 2019. године почела с продукционим радом новог жирокиринг платног система. Нови жирокиринг систем је усклађен с правилима SEPA (Single Euro Payment Area), који се користи у ЕУ, и са стандардом ISO 20022. Ово представља значајан корак у модернизацији платних система ЦББиХ, те је овим замијењен стари жирокиринг систем који је без прекида функционисао осамнаест година и пет мјесеци. Поруке и формати који се користе у овом платном систему су у потпуности усклађени с порукама и форматима који се користе у SEPA подручју, те је тиме направљен искорак и остварен предуслов да се платни системи ЦББиХ интегришу у платне системе у ЕУ. Кроз овај унапријеђени платни систем се врши процесирање кредитних трансфера, тј. међубанкарских трансакција вриједности до 10.000,00 КМ. Пројекат доградње жирокиринга је подразумијевао више фаза, гдје су комерцијалне банке показале висок ниво одговорности и компетенција, а што је на крају резултирало тиме да почетком продукционог рада сви учесници буду спремни и систем буде у потпуности функционалан. ЦББиХ ће и у будућности наставити с праћењем трендова те модернизацијом платних система у БиХ, а у циљу њиховог прилагођавања европским стандардима и интегрисања у европске токове.

СКУПОВИ И САСТАНЦИ

Економски и финансијски дијалог између ЕУ и земаља Западног Балкана и Турске

У Бриселу, Краљевина Белгија, 17. 5. 2019. године одржан је редовни годишњи Економски и финансијски дијалог између Европске уније (ЕУ) и земаља Западног Балкана и Турске. Састанак је био посвећен дијалогу о економским политикама и напретку процеса имплементације Програма економских реформи (ERP). Овим процесом је земљама кандидатима и потенцијалним кандидатима са Западног Балкана и Турске омогућено да с ЕУ институцијама имају дијалог и заједничке закључке о економским, фискалним и структуралним мјерама на врло сличан начин како се проводи и за чланице ЕУ. У свом обраћању, гувернер Централне банке Босне и Херцеговине (ЦББиХ) др Сенад Софтић је истакао важност овог процеса и чињеницу да се биљежи напредак у провођењу ERP, упркос чињеници да сам процес подразумијева истовремено провођење више реформи чији резултати морају бити у складу с ЕУ регулативом. У излагању, гувернер Софтић је нагласио да је ЦББиХ предузела неколико корака како би провела препоруке из претходних заједничких закључака. Ти кораци укључују нову статистику и развој аналитичких алата, те унапријеђени аналитички оквир за предвиђање и утицај мјера политике. "Резултати су углавном у складу с претходним процјенама, према којима очекујемо стабилан, али умјерен раст с убрзањем од преко 3% у сљедеће три године. Ове стопе раста су охрабрујуће, али и наш економски утицај значајно зависи од спољних кретања. Приватна потрошња остаје главни покретач раста, али имамо и постепено повећање стопе улагања", казао је гувернер, те додао: „Стабилна монетарна политика и финансијски систем требају бити подршка остваривању бољег економског утицаја, и ЦББиХ је максимално посвећена постизању тог циља. Постојећи модел монетарне политике је успјешан и наш финансијски сектор континуирано јача.“ Монетарна и фискална политика ипак, појаснио је гувернер, саме по себи нису довољне, него је за повећање стандарда

грађана неопходно наставити с провођењем структуралних реформи. На састанку је једна од тема била и привлачење директних страних улагања, при чему је гувернер Софтић нагласио како је потенцијал Босне и Херцеговине препознат и током Годишњег састанака и Бизнис форума Европске банке за обнову и развој (EBRD), одржаног у Сарајеву, који је био веома успјешан, поред осталог, и у смислу промоције и привлачења будућих улагања у Босну и Херцеговину. Такође, досадашња пракса показује да већина страних улагача остаје у Босни и Херцеговини и реинвестира добит остварену претходним улагањима, што је знак унапређења пословног окружења. На крају свога излагања, гувернер се захвалио институцијама ЕУ, Европске централне банке (ЕЦБ) и Европског система централних банака (ЕСЦБ) на несебичној стручној и финансијској помоћи, без којих би било јако тешко провести процес неопходних реформи. У дијалогу су учествовали представници земаља ЕУ, Западног Балкана и Турске те представници Европске комисије (ЕК) и ЕЦБ.

Самит гувернера, министара финансија и директора пореских управа земаља региона

Гувернер Централне банке Босне и Херцеговине (ЦББиХ) др Сенад Софтић, присуствовао је 14. 6. 2019. године Самиту гувернера, министара финансија и директора пореских управа земаља региона који је одржан у Бечџима, Црна Гора. Овогодишња тема скупа била је „Финансијска и монетарна стабилност региона у условима успореног привредног раста у еврозони“. Током свог излагања, у сесији под називом „Монетарна политика и стабилност банкарских система у условима ниске инфлације и каматних стопа“, гувернер је ставио посебан акценат на потребу координације између монетарне и фискалне политике те на значај сталних структурних реформи, с фокусом на реформу тржишта рада и образовног система. Говорећи о утицају монетарне политике Федералних резерви (ФЕД) и Европске централне банке (ЕЦБ) на земље региона, гувернер Софтић је истакао да је у региону посебно велик утицај ЕЦБ. ЦББиХ је недавно донијела одлуку о измјени негативне каматне стопе на вишак ликвидности банака, како би их ускладила с онима код ЕЦБ-а. Анализирајући тренутне политике ЕЦБ-а и ФЕД-а, сви панелисти су се сложили да је

јако тешко предвидјети када би могло доћи до окончања ере ниских каматних стопа. У складу с тим, нагласио је гувернер, централне банке морају дјеловати проактивно у сагледавању потенцијалних ризика заједно с осталим учесницима у мрежи финансијске стабилности. Једна од тема дискусије била је и улога међународних финансијских институција, посебно Међународног монетарног фонда (ММФ). Гувернер Софтић је рекао да је ова институција савезник централним банкама у очувању стабилности финансијског система, а у склопу сарадње централне банке добијају значајну техничку помоћ и истакао је да је, без обзира на програм и сарадњу с ММФ-ом, на домаћим институцијама сва одговорност за имплементацију мјера из програма. Говорећи о изазовима које чекају централне банке на средњи и дужи рок, гувернер је истакао да су кључни изазови који стоје пред централним банкама очување самосталности и повјерења јавности, што подразумева повјерење у стабилну валуту и стабилан финансијски систем. Поред њих треба споменути и притисак на капитал централне банке, који је последица лоших услова за финансирање на међународним тржиштима, што траје већ неколико година. Осим тога, монетарне власти се суочавају с потенцијално великим промјенама које доноси дигитализација финансија. Ипак, неопходно је задржати фокус на основним функцијама централних банака, закључио је др Софтић.

Гувернер ЦББиХ на скупу „Програм за олакшавање трговине“ у склопу Годишњег састанка EBRD

Гувернер Централне банке Босне и Херцеговине (ЦББиХ) др Сенад Софтић, је 7. 5. 2019. године одржао уводни говор на скупу „Програм за олакшавање трговине“ (Trade Facilitation program – TFP) који је одржан у склопу Годишњег састанка Одбора гувернера Европске банке за обнову и развој (EBRD), а чији је домаћин ове године била Босна и Херцеговина. Говорећи о самом TF програму, гувернер ЦББиХ је истакао да је током свог 20-годишњег постојања исти остварио велика достигнућа, те да је његов концепт наишао на позитиван пријем код представника финансијске индустрије и крајњих корисника. Остварени су изузетни резултати на пољима едукације, дијалога о политикама, могућностима умрежавања те на пољу трговачких трансакција које је програм подржао – конкретно, њих преко 23.000 у вриједности од 19 милијарди EUR. Програм пружа подршку трговини у 28 земаља у којима послује EBRD, а у

Босни и Херцеговини подржао је скоро 800 трансакција укупне вриједности преко 71 милион EUR. Тренутно EBRD у Босни и Херцеговини има три банке-партнерке за овај програм. Гувернер је истакао да постоји велики простор за напредак у трговини између Босне и Херцеговине и региона који су у фокусу овог програма те да је посебно важно усмјерити се на већу трговинску интеграцију региона Централне и Источне Европе, а посебно у свјетлу глобалних трговачких размирица. Износећи податке о финансијском тржишту у Босни и Херцеговини, гувернер Софтић је истакао да се финансијски систем у Босни и Херцеговини, којим доминира банкарски сектор, у протеклој деценији континуирано развијао, уз позитивне показатеље везане за стабилност и профитабилност. Иако је већина показатеља и трендова везаних за финансијски сектор позитивна, ЦББиХ и остале релевантне институције у Босни и Херцеговини морају константно пратити дешавања и трендове, како би имале спремне одговоре на евентуалне изазове које са собом доносе финансијске иновације, попут fintecha, нарастајућих cyber ризика, коришћења умјетне интелигенције у финансијском посредовању те појаве крипто валута. „Највећи изазов пред нама биће постизање баланса између опреза према ризицима које са собом носе финансијске иновације, с једне стране, те, с друге стране, пружања адекватног простора да се потенцијали тих иновација несметано развијају у циљу остварења опште добробити друштва“, нагласио је гувернер Софтић, истакавши да се не смију запоставити континуиране активности на усклађивању прописа и пракси с онима који се примјењују у Европској унији (ЕУ), што је једна од обавеза на путу Босне и Херцеговине ка пуноправном чланству у ЕУ. Овогодишњи скуп, који представља да сада највећи скуп о теми финансирања трговине одржан у Босни и Херцеговини, у фокусу је имао расправу о најновијим глобалним трендовима и развоју финансирања трговине, а окупио је преко 200 представника финансијских институција и организација, њих 150 из 51 државе.

Састанак холандско-белгијске Конституенце ММФ/СБ

Гувернер Централне банке Босне и Херцеговине (ЦББиХ) др Сенад Софтић присуствовао је састанку холандско-белгијске Конституенце Међународног монетарног фонда (ММФ) и Свјетске банке (СБ) који је од 21. до 23. 6. 2019. године одржан у Скопљу, Сјеверна Македонија. Састанак се састојао из панела и дискусија о релевантним економским питањима.

ФИНАНСИЈСКА ЕДУКАЦИЈА

Регулисаним каналима до бржих и сигурнијих трансфера новца: новчане дознаке из иностранства

Централна банка Босне и Херцеговине (ЦББиХ) је у последњих неколико година покренула, самостално и у сарадњи с партнерским организацијама, низ активности на подизању финансијске писмености и инклузије становништва у БиХ. Разлог због чега ЦББиХ инсистира на стављању ове тематике у фокус, јесте чињеница да ЦББиХ предсједава Сталним комитетом за финансијску стабилност и координише дјелатности ентитетских агенција за банкарство, те тако има значајну улогу у одржавању финансијске стабилности у држави. Сва наведена тијела, уз додатак Агенције за осигурање депозита БиХ, представљају мрежу финансијске стабилности у земљи, и у оквиру свога мандата, дужни су да чине све како би ту стабилност и одржали. Један од, све битнијих, сегмената тих активности јесу и финансијска едукација и инклузија, који су предуслов да би становништво доносило рационалне финансијске одлуке. Овакве активности за последицу имају осигуравање додатне стабилности цијелом систему. Саставни дио тог процеса јесу и активности на унапређењу сарадње с медијима, које ЦББиХ сматра најбитнијим посредником у процесу информисања и подизања свијести јавности. Финансијска едукација се дотиче многих сегмената управљања новцем и коришћења финансијских услуга, а овај пут фокус ће бити на новчаним дознакама из иностранства, што је актуелна тема за бх. грађане и економску слику БиХ. Кад је ријеч о новчаним трансферима, крајем априла, у Градачцу је одржана презентација резултата истраживања које је провела Свјетска банка, уз подршку швајцарске Владе, о теми финансијских навика пошиљалаца и прималаца дознака. Иако је истраживање урађено на ограниченом узорку, исто је показало да новчане дознаке представљају редован и веома значајан извор прихода за кориснике. Ипак, многи грађани у БиХ нису довољно финансијски укључени, па тако и дознаке из иностранства од родбине и пријатеља примају искључиво у готовом новцу, иако све банке у БиХ нуде услуге међународног платног промета путем отвореног рачуна. Такође, посједовање мобилног или интернет банкарства у данашњици је све више неопходно, уз претпоставку да лице има отворен рачун у банци и без овога је све теже замислити живот модерног човјека. Истраживање је показало да су цијена, брзина, сигурност и приступачност услуга трансфера новца кључни фактори који утичу на одлуку о начину на који ће новац бити послан, регулисаним или нерегулисаним каналима. Иако је 70% испитаника у истраживању навело да регулисани

канали имају више предности од нерегулисаних, ипак је 50% рекло да не користи регулисане канале редовно. Како би се овај омјер измијенио у корист регулисаних канала, ту велику улогу могу имати и комерцијалне банке које би својим проширењем понуде могле допринијети усмјеравању на слање новца регулисаним каналима. Отварањем рачуна у банци, клијент добије могућност међународних трансфера новца, а што је омогућено IBAN-ом, који се користи за јединствену идентификацију отвореног рачуна. Увођењем IBAN-а, односно међународног стандарда за нумерацију рачуна, банкама у БиХ омогућено је укључивање у систем аутоматске обраде девизних платних налога унутар Европске уније. Предности су очигледне. Ипак, невољко напуштање навика, страх од нових технологија, финансијска неписменост и недовољна транспарентност информација о начинима пружања услуга су чести разлози које пошиљачи и примаоци наводе кад се одређују за коришћење готовог новца. Такође, велики број грађана који су учествовали у истраживању нису разумјели ни друге основне финансијске појмове, могућности и предности коришћења рачуна, начин функционисања платних система, што отвара простор пружаоцима финансијских услуга да боље, транспарентније и доступније промовишу услуге трансфера путем рачуна. Из овог кратког осврта о само једном издвојеном сегменту произилази колико је важно знати и разумјети основне појмове о финансијским услугама које су доступне на тржишту, те колико је финансијска писменост неопходна претпоставка за сигурно, економично и паметно располагање властитим новцем.

Поред планираних активности на финансијској едукацији корисника дознака, у сарадњи с пројектом за дознаке и плаћања Свјетске банке, активности на финансијској едукацији и инклузији ЦББиХ тренутно реализује и у сарадњи и уз подршку Европског фонда за југоисточну Европу – Development Facility (EFSE DF).

СТАТИСТИКА

Сектор осталих финансијских институција у БиХ

У оквиру редовне статистике, Централна банка Босне и Херцеговине (ЦББиХ) је објавила статистичке податке за крај 2018. године о величини и структури биланса стања финансијских институција које припадају сектору осталих финансијских (небанкарских) институција (ОФИ). Статистика сектора ОФИ у БиХ на крају 2018. године укључује податке 26 осигуравајућих друштава с друштвом за реосигурање, 35

инвестиционих фондова, 7 лизинг друштава, 25 микрокредитних организација, 8 брокерских кућа и 2 берзе. Стање укупне активе сектора ОФИ у БиХ, на дан 31. 12. 2018. године износило је 4,15 милијарди КМ и веће је за 283,6 милиона КМ или 7,3% у поређењу са стањем на крају 2017. године. Највећу активу у оквиру сектора ОФИ на крају 2018. године имају осигуравајућа друштва – 1,92 милијарде КМ (46,2% овог сектора), затим слиједе микрокредитне организације са 951,1 милион КМ (22,9%), инвестициони фондови са 894,6 милиона КМ (21,5%), лизинг друштва са 369,2 милиона КМ (8,9%), преосталих 19,1 милион КМ (0,5%) се односи на брокерске куће и берзе. Порасту активе сектора ОФИ на годишњем нивоу највише су допринијели пораст активе микрокредитних организација 101,45 милиона КМ и друштава за осигурање 100,9 милиона КМ, док лизинг друштва и инвестициони фондови биљеже мање порасте од 43,6 милиона КМ и 36,3 милиона КМ. У структури активе сектора ОФИ, највеће учешће имају кредити (с учешћем од 25,8%) и депозити (23,8%), слиједе улагања у акције (15,1%), улагања у хартије од вриједности (13,4%), нефинансијска актива (12,8%), а преосталих 9,1% се односи на остала потраживања. Структуром пасиве сектора ОФИ доминирају рачуни капитала (учешће од 42,1%), слиједе техничке резерве осигурања (31,3%), кредити (17,3%), а преосталих 9,5% су рачуни осталих потраживања. Скоро иста структура биланса сектора ОФИ забиљежена је и на крају 2017. године, једино су кредити забиљежили пораст у укупној билансној суми на крају 2018. године за око 1,5% и на страни активе, а и пасиве захваљујући порасту активности на кредитирању сектора становништва од стране микрокредитних организација. У току протеклих пет година сектор ОФИ биљежи позитивне годишње стопе раста, а које су се кретале од 1% до 7,3%, што значи да је у 2018. дошло до убрзања раста. Упркос овом расту небанкарских институција, и даље су банке доминантне јер се на њих односи 88,7% укупне активе финансијског сектора. Ова статистика је расположива на полугодишњој основи до 2018. године, а од 2019. године статистика сектора ОФИ ће се прикупљати на кварталној основи. Статистика сектора ОФИ је усклађена с међународном методологијом прописаном од Међународног монетарног фонда (ММФ). Примјеном ове методологије могуће је на јединствен начин обрачунати све сегменте финансијског сектора, пошто се примјењују јединствени начин валуација и класификације за све финансијске институције.

РЕАКЦИЈА

ЦББиХ послује у складу с уставним и законским овлаштењима

У циљу исправног информисања јавности, а поводом изјава које проблематизују надлежности Централне банке Босне и Херцеговине (ЦББиХ) везано за питање платних система, ЦББиХ је упознала јавност о чињеницама везаним за ову тему. ЦББиХ послује у складу с уставним и законским овлашћењима, те ниједна њена активност није усмјерена на преузимање надлежности других институција или органа. ЦББиХ је 5. 1. 2001. године успоставила платформу за поравнање међубанкарских платних трансакција за жирокиринг (ЖК) и бруто поравнања у реалном времену (БПРВ), у складу са Законом о Централној банци Босне и Херцеговине (Закон) – члан 2 став 3 и члан 7 став 1 под б). Кроз платне системе врше се поравнања искључиво међубанкарских платних налога, а законским рјешењима која су у надлежности ентитета дефинисан је платни промет који се одвија искључиво у комерцијалним банкама. У складу са Законом, ЦББиХ одржава платформе за платне системе и прописује начин њиховог коришћења путем оперативних правила за ЖК и БПРВ. С тим у вези, Управни одбор ЦББиХ је донио одлуку, чија је сврха потпуно прилагођавање платформе платних система стандардима Европске уније (ЕУ), тј. прилагођавање ЖК система у БиХ ЖК систему у ЕУ (SEPA – Single Euro Payment Area). Оперативним правилима се прописују начини комуникације, опрема, формати у којима се поруке достављају у систем. ЦББиХ искључиво надгледа поступке учесника (комерцијалних банака) у овим системима у складу с прописаним правилима, а како би систем могао функционисати. ЦББиХ није радила и не ради контролу и надзор над комерцијалним банкама у унутрашњем платном промету нити је то намјера за будуће.

БОРБА ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ

Континуирана обука службеника ЦББиХ о спречавању корупције

У оквиру плана борбе против корупције Централне банке Босне и Херцеговине (ЦББиХ) 2018.-2019. године једна од планираних активности је континуирана обука запослених везано за питања спречавања корупције. С тим у вези запосленим у ЦББиХ је достављен приручник „Сузбијање корупције и креирање планова интегритета у јавним предузећима“ преузет за веб странице Агенције за превенцију корупције и координацију борбе против корупције. Приручник указује на општепримјенљиве основне принципе и стандарде у борби против корупције.

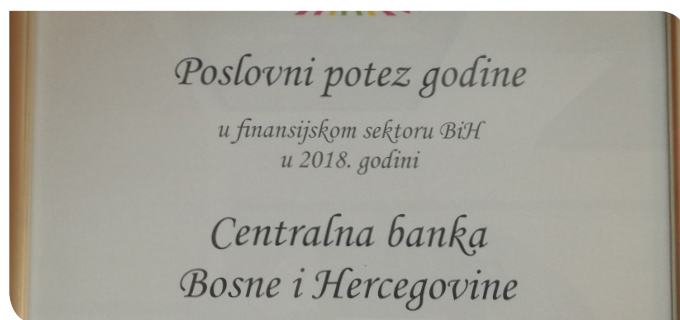
ПРИЗНАЊА

ЦББиХ уречена награда за пословни потез године 2018. у финансијском сектору

Дана 26. 6. 2019. године одржана је свечаност уручења признања „Пословни потез године 2018“, на којој је Централној банци Босне и Херцеговине (ЦББиХ) за надоградњу Јединственог регистра рачуна пословних субјеката у БиХ уречено признање за пословни потез године у финансијском сектору. Током церемоније, која је одржана у просторијама Спољнотрговинске коморе БиХ, у организацији портала Indikator.ba и Привредне коморе Федерације БиХ, додијељене су награде у неколико пословних подручја. Поводом додјеле овог признања, гувернер ЦББиХ др Сенад Софтић се у говору захвалио за награду и препознавање доприноса који даје ЦББиХ. „ЦББиХ ради бројне ствари које су од општег интереса и сва побољшања, која можда на први поглед нису потпуно уочљива просјечном грађанину, доприносе стабилности финансијског система. Једно од тих подручја је и одржавање платних система који су важан дио финансијске инфраструктуре. Стога смо сретни и поносни када професионална заједница и

стручна јавност препозна наше доприносе“, рекао је гувернер Софтић. ЦББиХ је 2004. године увела регистар трансакционих рачуна правних лица. Од 1. 11. 2018. године извршена је његова доградња у Јединствени регистар рачуна пословних субјеката у БиХ, на нову платформу и с новим функционалностима. Дограђени регистар донио је нова технолошка рјешења, већи број података и нове функционалности. Новост је да су сада у регистру сви рачуни пословних субјеката, док је прије садржавао само трансакционе рачуне. Надаље, регистар је на принципу рада у реалном времену, што подразумева да се подаци прикупљају стално у току радног времена и као такви се обрађују. То подразумева да су ажуријни у односу на претходни регистар, а што је јако битно, имајући у виду да су подаци из регистра битни комерцијалним банкама, порезним органима, органима управе, органима за провођење закона те осталим нивоима власти приликом откривања финансијских структура и трансакција које компаније и појединци могу искористити на незаконит начин. Регистар, такође, пружа информације свим правним и физичким лицима која наплату потраживања морају тражити принудним путем преко овлаштених институција. Такође, јако битна новост је и то да институције и органи свих нивоа власти имају могућност директног приступа регистру путем интернета.

ПОСЈЕТЕ

Ученици Француске основне школе из Сарајева и универзитета из Аустрије посјетили ЦББиХ

Централну банку Босне и Херцеговине (ЦББиХ), 12. 6. 2019. године посјетили су ученици Француске основне школе из Сарајева. У оквиру активности на финансијској едукацији и инклузији коју ЦББиХ реализује у сарадњи и уз подршку Европског фонда за југоисточну Европу – Development Facility (EFSE DF), за ученике је уприличена адекватна презентација. Шеф Кабинета гувернера мр Алмир Салиховић, упознао је ученике о улози и значају ЦББиХ, док је у Хата Бегић, из Удружења за одговорно управљање личним финансијама „У плус“, одржала презентацију на основу које су ученици стекли додатна знања и вјештине управљања својим новцем, о штедњи те о основним карактеристикама најчешће коришћених финансијских производа у БиХ. Студенти University of Applied Sciences iz Eisenstadta (Аустрија) такође су боравили у посјети ЦББиХ 20. 6. 2019. године, а домаћин овој групи студената била је вицегувернерка др Милица Лакић. ЦББиХ је изузетно задовољна због чињенице да, осим студената и ученика с простора БиХ, и студенти с универзитета у иностранству показују интересовање за рад ове институције.

ТАКМИЧЕЊА

Одржани спортски банкарски сусрети

У организацији Удружења банака Босне и Херцеговине (УББиХ), у Теслићу су од 13. до 16. 6 2019. године организовани 16. Банкарски спортски сусрети на којима је учествовала и Централна банка Босне и Херцеговине (ЦББиХ) са 36 службеника. И ове године службеници ЦББиХ су освојили запажене резултате, 2. мјесто у одбојци (мушкарци) и 3. мјесто (стони тенис мушкарци), док су екипе малог фудбала, кошарке и куглања своја такмичења завршиле у четвртфиналу. Затварање 16. Банкарских сусрета 2019. прогласио је Берислав Кутле, предсједник УББиХ, а остварени су сљедећи резултати:

ПОБЈЕДНИЦИ У ВИП ТАКМИЧЕЊИМА:

VIP ТЕНИС ПАРОВИ:

ВЛАДО ПОШТИЋ, Агенција за осигурање депозита БиХ и ЖЕЛИМИР ДУРСУН, Агенција за банкарство Републике Српске

VIP ТЕНИС ПОЈЕДИНАЧНО:

ДРАГОСЛАВ ЂУРОВИЋ, МФ Банка Бања Лука

VIP КУГЛАЊЕ:

1. HERIBERT FERNAU, члан Управе Raiffeisen банке
2. ИГОР ЈОВИЧИЋ, члан Управе Нове банке
3. UGUR OZYIGIT, члан Управе Ziraat банке

ТАКМИЧАРСКИ СПОРТОВИ

КОШАРКА

Жене:

1. НОВА БАНКА АД БАЊА ЛУКА
2. RAIFFEISEN BANK ДД БХ
3. UNICREDIT BANK АД БАЊА ЛУКА

Мушкарци:

1. UNICREDIT BANK АД БАЊА ЛУКА
2. НОВА БАНКА АД БАЊАЛУКА
3. RAIFFEISEN BANK ДД БХ

КУГЛАЊЕ

Жене:

1. АГЕНЦИЈА ЗА БАНКАРСТВО РС
2. SPARKASSE BANK ДД БиХ
3. АГЕНЦИЈА ЗА БАНКАРСТВО ФБиХ

Мушкарци:

1. SPARKASSE BANK ДД БиХ
2. RAIFFEISEN BANK ДД БХ
3. UNICREDIT BANK ДД МОСТАР

ОДБОЈКА

Жене:

1. UNICREDIT BANK АД БАЊАЛУКА
2. SPARKASSE BANK ДД БиХ
3. ИНВЕСТИЦИОНО РАЗВОЈНА БАНКА РС

Мушкарци:

1. INTESA SANPAOLO БАНКА ДД БиХ
2. ЦЕНТРАЛНА БАНКА БиХ
3. UNICREDIT BANK АД БАЊАЛУКА

СТОНИ ТЕНИС

Жене:

1. ZIRAAT BANK ДД БиХ
2. UNICREDIT BANKA ДД МОСТАР

3. ADDIKO BANK

Мушкарци:

1. SPARKASSE BANK ДД БиХ
2. НОВА БАНКА АД БАЊА ЛУКА
3. ЦЕНТРАЛНА БАНКА БиХ

ШАХ

Жене:

1. BOSNA BANK INTERNATIONAL ДД САРАЈЕВО
2. UNICREDIT BANK ДД МОСТАР
3. RAIFFEISEN BANK ДД БиХ

Мушкарци:

1. ADDIKO BANK
2. BOSNA BANK INTERNATIONAL ДД САРАЈЕВО
3. RAIFFEISEN BANK ДД БиХ

ФУДБАЛ:

1. UNICREDIT BANK ДД МОСТАР
2. НОВА БАНКА АД БАЊА ЛУКА
3. МФ БАНКА АД БАЊА ЛУКА

ПЕХАР ЗА FAIR PLAY

ПРИВРЕДНА БАНКА ДД САРАЈЕВО

УКУПАН ПОБЈЕДНИК:

1. НОВА БАНКА АД БАЊА ЛУКА
2. RAIFFEISEN BANK ДД БиХ
UNICREDIT BANK ДД МОСТАР
3. UNICREDIT BANK АД БАЊА ЛУКА
4. SPARKASSE BANK ДД БиХ

ЦББиХ и евроинтеграције

Као што је познато, Европска комисија (ЕК) је 29. 5. 2019. године објавила Мишљење о захтјеву Босне и Херцеговине за чланство у Европској унији, чији је саставни дио Аналитички извјештај у којем је Комисија анализирала ситуацију у БиХ и, између осталог, навела и приоритете на којима БиХ мора радити на путу придружења ЕУ.

Поглавље 17: Економска и монетарна политика: Правила ЕУ захтијевају независност централних банака и забрањују им директно финансирање јавног сектора. Државе чланице координирају своје економске политике и подлијежу фискалном економском и финансијском надзору.

„Монетарна политика је допринијела одржавању стабилности, на темељу аранжмана валутног одбора као кључног фактора стабилности. Истовремено, аранжман валутног одбора подразумијева да се терет прилагођавања спољним шокovima мора распоредити и на друге стратешке области, а посебно на фискалну политику. Независност Централне банке мора се осигурати и очувати. Иако је монетарна политика до сада подупирала економску стабилност, потребно је уложити знатне додатне напоре и интензивирати припремне активности како би БиХ учествовала у трећој фази економске и монетарне уније као држава чланица с правом изузећа”.

Мишљење Комисије о захтјеву Босне и Херцеговине за чланство у Европској унији и Аналитички извјештај

Након што је, уз велики допринос Централне банке Босне и Херцеговине (ЦББиХ), завршена активност израде одговора на Упитник ЕК, даљи задатак ЦББиХ у процесу придружења ЕУ је наставак усклађивања и конвергенције с ЕУ стандардима у свим сегментима централног банкарства. Обавеза прилагођавања и испуњења низа узајамно повезаних правних и економских критеријума је велики изазов с којим се суочавају све централне банке у процесу придружења ЕУ. У овом процесу ЦББиХ има велику подршку ЕК и Европског система централних банака (ЕСЦБ), који кроз техничку сарадњу и пренос стручних знања помажу ЦББиХ у припремама за приступ у ЕСЦБ кад Босна и Херцеговина уђе у Европску унију (ЕУ).

Регионални програм „Јачање институционалних капацитета централних банака Западног Балкана у циљу интеграције у Европски систем централних банака“ у склопу макро програма „Унапређење економског управљања и конкурентности“ уз финансијску подршку ЕУ IPA II

Њемачка савезна банка (Deutsche Bundesbank), је 26. 3. 2019. године, заједно са 17 националних централних банака из ЕСЦБ и Европском централном банком (ЕЦБ), покренула програм који финансира ЕУ, а у корист централних банака и тијела надлежних

за супервизију из Албаније, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Сјеверне Македоније, Србије и Косова у складу с Резолуцијом Савјета сигурности УН-а 1244. Крајњи корисници програма су Банка Албаније, Централна банка Босне и Херцеговине, Агенција за банкарство Федерације Босне и Херцеговине (ФБА), Агенција за банкарство Републике Српске (АБРС), Централна банка Републике Косово, Централна банка Црне Горе, Народна банка Републике Сјеверне Македоније и Народна банка Србије. ЕУ је, из Инструмента претприступне помоћи (IPA II), издвојила два милиона евра имплементацију активности у програму током 24 мјесеца. Програм имплементира ЕСЦБ кроз координиран приступ и предсједавање Deutsche Bundesbank. Партнерске националне централне банке у Програму су: Национална банка Белгије, Национална банка Бугарске, Чешка народна банка, Банка Грчке, Банка Шпаније, Банка Француске, Хрватска народна банка, Банка Италије, Банка Литваније, Мађарска народна банка, Банка Холандије, Народна банка Аустрије, Народна банка Пољске, Банка Португала, Национална банка Румуније, Банка Словеније и Народна банка Словачке те Централна банка Ирске и Банка Луксембурга које су накнадно укључене у Програм уз једногласну одлуку свих чланова Управног одбора програма (PSC).

Структура управљања програмом

PSC, који чине Deutsche Bundesbank, партнерске НЦБ, осам институција крајњих корисника и ЕК, прати напредак, даје смјернице и доноси одлуке. PSC има одлучујућу улогу у управљању програмом, као и за даљњи развој садржаја активности. PSC-ом предсједава менаџер програма из Deutsche Bundesbank. Састанци PSC-а се одржавају квартално. Програм је наставак ранијих успјешних програма ЕСЦБ-а и намијењен је земљама кандидатима и потенцијалним кандидатима са Западног Балкана који су обухваћени Уредбом IPA. Циљ Програма је додатно јачање институционалних капацитета централних банака Западног Балкана и двије агенције за надзор банака у Босни и Херцеговини, ФБА и АБРС, првенствено кроз оснаживање аналитичких капацитета и алата за креирање политика, те кроз пренос најбољих међународних и европских стандарда у националне праксе. Програм представља наставак традиције програма техничке сарадње које финансира ЕУ за централне банке Западног Балкана, укључујући и први програм који је ЦББиХ реализовала још 2007. године. Одјељење за европске интеграције је 4. 4. 2019. године у ЦББиХ одржало презентацију програма у циљу јачања свијести о значају програма ЕУ, упознавања менаџмента и службеника ЦББиХ с кључним темама, активностима, обавезама и административно-финансијским процедурама у програму.

Програм је структурисан из двије компоненте.

Модалитети компоненте 1 се односе на:

✓ Семинаре и едукацију (20 семинара током периода имплементације). Обуке су усмјерене на области банкарске супервизије, финансијске стабилности, заштите корисника финансијских услуга и финансијске инклузије, опоравка и санације, монетарне политике, платних система, статистике, усклађености и ЕУ интеграција, политике управљања, рачуноводства и интерне ревизије.

✓ Од почетка имплементације па до средине септембра 2019. године, 11 службеника ЦББиХ је учествовало на семинарима у сљедећим подручјима: а) Финансијска инклузија и заштита потрошача; б) Статистика; ц) Рачуноводство; д) Финансијска стабилност. У наредном периоду (септембар - октобар 2019. године) планирани су семинари којима ће присуствовати седам службеника ЦББиХ, из области: а) Платни системи; б) ЕУ интеграције. У складу с индикативним планом обука, до краја године је планиран семинар из области Монетарна политика.

Будући да се програм заснива на Закључцима и препорукама Економског и финансијског дијалога између ЕУ и Западног Балкана и Турске, које је ECOFIN усвојио 17. 5. 2019. године: *Очувати интегритет аранжмана валутног одбора и независност централне банке како би се одржала монетарна стабилност. Јачати аналитичке и прогностичке капацитете централне банке и развити сет инструмената кроз успоставу анкете о кредитним активностима банака и инфлационим очекивањима, програмска компонента 2 се односи на директну билатералну подршку Аустријске народне банке ЦББиХ у реализацији „Анкете о кредитним активностима банака“.*

Семинари и едукација у склопу ЕУ регионалног пројекта „Јачање институционалних капацитета централних банака Западног Балкана с циљем интеграције у ЕСЦБ“

- ✓ Изврсна перцепција од стране крајњих корисника – учесника семинара
- ✓ Адекватна комбинација предавања и интерактивних задатака
- ✓ Размјена знања и искустава
- ✓ Јачање мреже контаката

Едукација “Statistics I”,

У Хрватској народној банци (ХНБ), од 7. до 9. маја 2019. године одржана је едукација у оквиру регионалног ЕУ Програма, „Statistics I“, у организацији Deutsche Bundesbank, Centre for International Central Bank Dialogue Programme. Едукацији су присуствовале Невена Ђосић, Емина Милишић и Милица Крајишник из Одјељења за статистику и публикације Централне банке Босне и Херцеговине (ЦББиХ). Приоритетне теме су биле засноване на методологији Европске централне банке (ЕЦБ): статистика финансијских рачуна, монетарна статистика, статистика каматних стопа, статистика владиних финансија и статистика

хартитија од вриједности, базирано на практичним искуствима народне банке Бугарске, Аустрије, Хрватске и Чешке. Обрађене су сљедеће теме: упознавање с јединственим, високо структурисаним системом извјештавања ХНБ-а за потребе монетарне статистике и супервизије, аустријски интегрисани модел података, израда вишедимензионалних извора података у примарној статистици и разграничење одговорности за развој FA производног приступа заснованог на приступу одоздо према горе, производња финансијских рачуна у Аустрији, регистар институција (RIAD), искуство Бугарске, вишеструко коришћење регистра институција и извјештавање ЕЦБ RIAD-а, поновно усклађивање микро података с постојећом статистиком – случај статистике хартитија од вриједности (емисије и држање хартитија од вриједности) ХНБ, преглед финансијског сектора у Бугарској. Такође, обрађено је и састављање статистике осигуравајућих друштава: интегрисани приступ, монетарна статистика, статистика каматних стопа и LTIR – методологија, компилација и дисеминација, статистика MFI каматних стопа заснована на систему прикупљања података ХНБ, унапређење квалитета података статистике владиних финансија уз оптимизацију производног система у оквиру националних статистичких органа, практични утицаји репрограмисаних кредита у MIR статистици Чешке. Презентације су биле стручне и корисне уз активну дискусију свих присутних, експерти су били доступни за питања учесника, а Народна банка Хрватске се показала као добар домаћин и организатор. Семинар је користан с аспекта упознавања с искуствима и праксама у одређеним областима статистике (статистика финансијских рачуна, монетарна статистика, статистика каматних стопа, статистика владиних финансија и статистика хартитија од вриједности) централних банака земаља из региона које су већ чланице Европског система централних банака. С обзиром на статус наше земље, као и планове за будуће активности на развоју статистике ЦББиХ у смислу

функционисања у односу на ЕЦБ, семинар је пружио основне смјернице за наставак рада на развоју поменутих статистика.

Семинар из области рачуноводства

Од 11. до 13. јуна 2019. године, у Народној банци Румуније у Букурешту одржан је семинар за рачуноводствену регулативу која се примјењује у централним банкама које слиједе Рачуноводствене смјернице Европске централне банке (ЕЦБ). Семинар је организовала Deutsche Bundesbank у склопу Програма јачања капацитета централних банака Западног Балкана приликом интеграције у Европски систем централних банака (ЕСЦБ). У име Централне банке Босне и Херцеговине (ЦББиХ) семинару су присуствовале самостални стручни сарадник финансијски аналитичар и контролор Тамара Гаврић и виши стручни сарадник за плате, порезе и доприносе Маја Вуковић из Одјељења за рачуноводство и финансије Централног уреда ЦББиХ, те виши стручни сарадник за опште и административне послове Азра Бајрактаревић из Службе за рачуноводство, опште и административне послове Главне јединице Сарајево ЦББиХ. На тродневном семинару предавачи су били представници централних банака Румуније, Словеније и Пољске који су уједно и руководиоци рачуноводствено-финансијских сектора. Семинар је био подијељен на теоријски и практични дио, а учесници су били представници централних банака који још увијек примјењују Међународне стандарде финансијског извјештавања (МСФИ). Предавачи су учеснике упознали о рачуноводственој регулативи по ЕЦБ рачуноводственим смјерницама те извршили компарацију с начином рада по МСФИ. Обрађени су рачуноводствени третмани пословних трансакција својствених само централним банкама (монетарно злато, ММФ трансакције). Презентирана је организација рачуноводствене функције и ИТ система као подршка овој функцији те су направљена поређења различитих начина рада у централним банкама у региону. Трећи дан учесници су се упознали о структури финансијских извјештаја и начину финансијског извјештавања по ЕЦБ рачуноводственим смјерницама. Од посебног значаја било је састављање финансијских извјештаја на дневној основи и по прописаним обрасцима и достављање ЕЦБ-у како би се у сваком тренутку могло утврдити стање ликвидности у евро систему. ЦББиХ је у складу са Законом о ЦББиХ, обавезна примјењивати МСФИ и асиметричан приступ у третману нереализованих губитака и добитака као и централне банке евро система. У склопу семинара размијењена су искуства с другим учесницима и предавачима, те су идентификовани изазови и подручја за побољшање пословних процеса рачуноводствене функције, посебно у сегменту аутоматизације оперативних активности кроз врло развијен ИТ систем подршке. Нова знања и стечени контакти с другим представницима централних банака допринијеће даљем јачању капацитета у овој области и унапређењу пословних процеса. Ова сазнања су послужила као солидна основа за разумијевање бројних потребних корака које ће ЦББиХ морати реализовати везано за ово питање када БиХ буде активно почела подузимати кораке ка приступању ЕУ заједници.

СВВІН ІНФО
СВВІН ІНФО
ЦББИХ ІНФО

мај-јуни
свibanј-ліпанј
мај-јуни